

ERDÉLYI FIATALOK

ROMÁNIAI · MAGYAR · FŐISKOLÁS · LAP
SZERKESZTI: LÁSZLÓ · DEZSŐ ·

III. évf. 1932. március-április 3-4. szám.

ALAPÍTÓK: Balázs Ferenc, Bányai (Baumgarten) László, Bíró Sándor, Debreczeni László, Demeter János, Dsida Jenő, Jancsó Béla, dr. Jancsó Elemér, László Dezső, László József, Mikó Imre, dr. Péterffy Jenő.

Szerkesztőségi titkár: László Ferenc.

Technikai szerkesztő: Fogarasi Géza.

Munkatársak: Antal Gusztáv, Dr. Ambrás Aladár, Babos Sándor, Bacsoni Flóra, Bakk Péter, Balázs János, Balogh Lujza, Bede Emil, Békési László, Bokor Béla, Borbáth Dániel, Csákány Béla, Cseke Péter, Csiky Andor, Csögör Lajos, dr. Demeter Jenő, Egyed Béla, Ébert Hajnalka, Fazekas Sándor, ifj. Fekete Domokos, Ferenczy Géza, ifj. Ferenczy József, Gagyi László, Dr. Gurka Vilmos, Gyergyai Judit, Gyarmathy Árpád, György J. Géza, Huszár Kálmán, Héjja Kálmán, Janky Sándor, Kabay Gábor, Kekel Béla, Kész Antal, Kiss Árpád, Koncz István, Kovács György, Kovács Jenő, Kovács Lajos, dr. Kováts József, Köpeczy Jenő, ifj. Kristóf György, Kristóf Ödön, Laczkó László, Lászlóffy Árpád, Lászlóffy Ernő, Makkai László, Méliusz N. József, Miklós György, S. Nagy Béla, Nagy Lajos, Nagy Rózsa, Nagy Zoltán, Nagyfalusi Mihály, Opra Benedek, Orbán Endre, Papp Ferenc, dr. Parádi Kálmán, Pállfy Károly, Pogány Albert, Rázmán Mór, Rohonyi Vilmos, Sükösd Pál, Szabó István, Szász Árpád, Szentiványi Elek, Szentkirályi István, Dr. Szilágyi Olivér, Takáts Albert, Tonk Emil, Tóth Zoltán, Vargha Lajos, Varró Dezső, Váro György, Vita Zsigmond, Vítályos Iván, Ziegler Emil, ifj. Zsombory László.

Falu szeminárium vezetősége: Demeter Béla elnök, Venczel József titkár, Baczó Gábor, Gyallay-Pap Zsigmond, Haáz Ferenc, Miklós András, ifj. Szabó Géza, Szigethi Béla.

TARTALOM:

<i>László Dezső: Az Erdélyi Fiatalok világnézeti függetlenségét hirdet.</i>	29
<i>Rohonyi Vilmos: Ujra kísért Középeurópa</i>	30
<i>H.: Az erdélyi fiatal nemzedék jövője</i>	36
<i>Demeter Béla: Az erdélyi magyarság osztálytagozódása és szervezkedése.</i>	37
<i>Hogyan látnak minket? (Ankét I. Dr. Gál Kelemen és Spektator hozzáállásai)</i>	38
<i>Jancsó Béla: Főiskolás kérdések egysége</i>	41
<i>Angyal Andor: A huszvévesek és harminczévesek kérdéséhez</i>	46
<i>Fiatal magyarok, Erdélyi Fiatalok postája, A mi könyveink, Fiatalok munkája, Szemle, Apák és fiuk, Egyesületi élet, Erdélyi Fiatalok hírei, A szerkesztőség hírei.</i>	

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Str. Kogălniceanu (Farkas-u) 7. Székely Társaság helyisége. Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendők.

Bukaresti tudósító: Dóczy Zoltán; munkatársak: Andrássy Zoltán, Blénessy Irénke, Kiss Dezső. Cím: București, II. Str. Sft. Voivozi 50.

Lapunk kolozsvári megbízottai: Báthory-Apor szeminárium; Venczel József. Ref. Kollégium; Váro György. Ref. Theológia; Sipos Kálmán. Unit. Kollégium; Csiky Andor. Ref. Szeretetház; Kórész Rózsika. Marianum; Kóri Manta. Unit. leányotthon; Bedő J. u.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Belföldön főiskolai hallgatóknak félévre 45 Lei, egész évre 80 Lei, másoknak félévre 80, egész évre 150 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak félévre 2'5, egész évre 4'5 P, másoknak félévre 3'5, egész évre 7 P. Csehszlovákiában: félévre 25, egész évre 50 csehkorona. Jugoszláviában: félévre 40, egész évre 80 dinár. Más országokban: félévre 5, egész évre 10 svájci frank. Előfizetési díjak a kiadóhivatalba küldendők. Egyesszám ára belföldön: főiskolai hallgatóknak 10, másoknak 20 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak 50, másoknak 70 fillér. Csehszlovákiában 5 csehkorona, Jugoszláviában 8 dinár, más országokban 1 svájci frank.

Magyarországi főbizományos: „Studium“ könyvesbolt, Budapest, Múzeum-körút. Magyarországi előfizetési díjat általa is beküldhetők. Csekszámla: 4041.

Nyomatott a „Fortuna“ könyvnyomdában Cluj, Str. N. Jorga (v. Jókai-u.) 11-a

Az Erdélyi Fiatalok világnézeti függetlenséget hirdet.

A mai zürzavarban azt mondja: a fiatalságnak még nincs világnézete, világnézetek omlanak és omlottak össze, ne kössük le magunkat át nem értékelt világnézetekhez, ifjúságunk jogán kereszük meg a magunkét. Ez a kereső út a legnehezebb, Könnyebb lett volna akár jobbra, akár balra lekapcsolódni. Ez a lépés éretlen, komolytalan és egészségtelen lett volna. Nem kész eredményeket akarunk elfogadni, hanem eredményre akarunk eljutni. Arra az eredő világnézetre, amelyikre éppen most és éppen itt van szükség. *Az a fiatalember, aki azt mondja, hogy neki van világnézete, vagy hasudik, vagy nagyképü. Az ifjúságnak nincs, nem is lehet világnézete, legteljebb eltanulhatja mások világnézetét, Az ifjúság el fog jutni a maga világnézetére.* Ez a világnézet annál mozgalmasabb, minél kevésbé elfogadott, másoktól átvett valami. Mi világnézet alatt az emberi élet egyik védő és támadó szervét értjük. A világnézet szervezeti része az embernek. Ugy fejlődik, mint az emberi élet akármelyik más része. Normális körülmények között átlag a harmincas-negyvenes évek között szokott megszilárdulni. Ez alól csak a nagy elmék kivételek. Akinek hamarabb is van világnézete, az csak magára aggatta mások szerveit. Lehet, hogy mutatósabb külsejű, inkább olyan mint a saját édesapja, de van egy súlyos szervi hibája, *nem mert saját maga lenni, s nem is lesz soha az.* Az ilyen hamar megvilágnézetesedett fiatalemberek a legveszedelmesebbek. Fájdalmak, érzések nélkül lekasztják átvett világnézetüket s helyette más akasztanak magukra. Legtöbbször pénzért, vagy anyagi előnyért. Ma feketék és holnap fehérek, vagy pirosak, aszerint, hogy jövedelmezőbb. Mi egészséges fiatalságot küzdünk, azok akarunk lenni. S ezért óvunk mindenkit a világnézeti lekapcsolódástól. A nehezebb utat válasszuk: keresünk. Amire eljutunk, az a miénk lesz.

Mind ezt azért írtam, mert az Erdélyi Lapokban Márton Áron azt mondja, hogy mi ezt a függetlenséget csak a katolikus világnézettel szemben valljuk, más világnézetekkel szemben nem vagyunk ilyen tartózkodók.

Márton Áront egyre kérjük. Higgye el, hogy őszinte emberek vagyunk. A magunk útján járunk. Egyik oldalra sem mérünk más mértékkel.

Gazdag életet keresünk. Fiatalságunk életet kereső tekintetét mindenem végig hordozzuk, minden életetgazdagító csírákat magunkba élünk. Az élet új szintézisét keressük. Mi a katolikusban többet látunk, mint világnézetet. Annak mélyén élő élet van, amiből világnézet is lett. A mai ifjúságot a valóság és nem a valóság világnézeti oldala vagy világnézetben kiegyensúlyozott képe érdekli. Ez ma világjelen-ség. Minket a szocializmus sem mint világnézet érdekel első sorban, hanem az az életszükség, amiből kinőtt. Élet pedig egy van. Egy tökéből nőtt ki minden. Ezt az egy águ egyetlen élet-tökét keres-sük minden életforma és világnézet mögött, hogy abból új valóság sarjadjon ki rajtunk keresztül. Új világnézet is.

Ezért látnak minket elvteleneknek. A baloldal jobboldalnak, a jobboldal baloldalnak. Mert ez így van.

Senkit katolikus mivoltáért meg nem bántottunk, soha a katolicizmust, mint olyant le nem kisebbítettük, mintahogy szo-cializmusáért sem bántottunk senkit. Ezt egyforma lélekkel tettük.

A katolicizmus súlypontja nem esik egybe a mi súlypontunkkal. *Epen feladatkörünk sajátossága miatt nem.* Mi csak a földre nézünk és idői eszközökkel dolgozunk. Erre is van szükség. Ha mindenikünk a maga dolgát végzi, nem kerülhetünk egymással szembe. Bár minél több katolikus hívő ember állana mellénk s mi minél inkább feltárhathatnánk az erdélyi katolicizmus előtt is a mai egyete-mesen szenvedő embert, akinek meggyógyításában súlyos feladat vár a katolikus egyházra is.

Mi a fiatalság földi meghatározottságához akarjuk a legtelje-sebb erővonalakat felrakni. Mai és itteni feladatainknak akarjuk a legteljesebb embert és a legerősebb embert eszközöket megadni. A keresztyén egyházak azt lássák meg, hogy ők *elsősorban épen ezek-nek a fiataloknak örökéletéért és üdvösségéért felelősek.* Ezeket pedig nem a mi hivatásunk munkálni.

Kolozsvár, 1932. március 31.

László Desső.

Újra kísért Középeurópa . . .

Középeurópa eladósodott és elszegényedett államainak többségi és kisebbségi uralkodó osztályai számára újra felcsillant a menekü-lés lehetősége. Menekülés egyrészt a gazdasági krízis és az ebből következő szociális feszültségi állapot szorító gyűrűjéből, másrészt pedig a keleti és nyugati szomszédok, nevezetesen a második öt éves terv fenyegető Oroszországának főképp szociális és politikai jellegű s a nyugateurópai nagykapitalista államok gazdasági imperialista nyo-mása elől. Még pedig épen egy nyugateurópai nagykapitalista állam első pillanatra politikai jellegűnek látszó érdekei imperialista vonalán.

A francia kis- és nagyburzsoázsia ekszponensének, Tardieu jelenlegi miniszterelnöknek tervezete, habár megvalósulása Kelet-európa társadalmi evolúciójának mai fokán *még nem szükségsszerű,* kétségen felülállóan nagy horderejű s ezért gazdasági és főképp tár-

sadalomfejlődési jelentőségének lemérése a kisebbségi magyarság elproletarizálódott rétegei számára is fontos.

Ez a lemérés azonban nehéz dolog, mert a keleteurópai viszonyok rendkívül komplikáltak. Itt a helyzet gyökeresen különbözik a nyugateurópai ipari államok válságától, de önmagán belül sem homogén. Egymás mellett található különböző termelési formák és az osztályfejlődés különböző fokozataiig elért társadalmi rétegek: racionalizált, modern nagyipar Csehországban és Ausztriában, kis sebbmértékben Magyarországon és Lengyelországban; vámvédelmes primitív parazitaiparok ezen az egész földterületen; extenzív művelésre kényszerült óriás birtoktestek Magyarországon, szövetkezeti organizáltságnélküli individuális kisbirtokrendszer mindenütt, ennek megfelelően modern ipari proletariátus és nagyburzsoázsia az industrializált területeken, elmúlt történeti korok visszamaradt feudális képződményei Magyarországon, a másik oldalon pedig prekapitalisztikus, primitív termelőtechnikájú, az elaprózott földmagántulajdonon épülő, de tulajdonképpen a bankkapitalizmus kezében vergődő kisparaszt rétegek mindenütt és az elproletarizálódás gazdasági és pszichikai folyamatain teljesen lecsapódott földmunkástömegek és mezőgazdasági bérmunkásság Magyarországon; végül is az államhatalmak védelmében és a parlamentáris áldemokráciák politikai közéletére jellemző pénzforrások közelében dúskáló nagyburokrata középosztályok és elproletarizálódott, részben munkanélküli szabadfoglalkozású intellektuelek és nyomorgó kistisztviselők fejezik be ezt a hiányos felsorolást.

Ennek a társadalmi és gazdasági inhomegenitásnak, amelyet még a föléje épülő nemzetiségi viszonyok zürzavaros, mozaikszerűen egymásbanyuló komplikáltsága és a páriskörnyéki békék új államegységeket, tehát szükségképpen gazdasági, valutáris és vámegységeket jelentő határai — tehát ennek a zürzavaros inhomegenitásnak az itteni, jelenlegi világ gazdasági szituációból folyó gazdasági és társadalmi válságra két irányban is nagy hatása van, aminek a Tardieu-tervezet értékelésénél nagy fontossága van. Az egyik irányban a gazdasági válság élességét a meglevő gazdasági viszonyok indokolta fokon jóval túl növeli, a másik irányban pedig a válságból kivezető forradalmi osztályerőket paralizálja.

De nézzük kissé közelebről a viszonyokat. Keleteurópa krízise — mint az köztudomású — mezőgazdasági jellegű termelési és értékesítési krízis, szemben a nyugati megközelítően tisztatípusú kapitalista krízissel, ipari tultermelési válsággal. Másszóval a visszamaradt, primitív termelési technikával, irracionális, szétaprózott földterületeken, uzsorakamattal, nagy adóterhellel, vámvédelmes parazitaiparok okozta magas ipari árszínvonal mellett dolgozó keleteurópai mezőgazdaság, mely eme termelési hátrányai mellett még értékesítésileg is teljesen szervezetlenül állott a nagy világversenyben, *termelési önköltségein alul* volt kénytelen eladni exportfeleslegét a világpiacon és annak megfelelően a saját lakosságának megélhetésére jóval nagyobb stokkokat a belső piacain. Az árat a világpiacon a tengerentúli államok döntő mennyiségű exportfeleslegei szabták meg, márpedig ezek az államok a legmodernebb, gépüzemesített,

racionalizált mezőgazdasági termelést üzték, racionális földegységeken, termelőik önvédelmi szervezetei és állami támogatás révén olcsó fináncbázison, jóval csekélyebb közigazgatási és katonai költségeik miatt sokkal kisebb adóteherrel, a modern tömegtermelő ipari kapitalizmus lényegesen alacsonyabb belső ipari árszínvonala mellett s értékesítésüket a közvetítő kereskedelem mellőzésével óriási, majdnem kontinentális, félig állami organizációk árszabályozó és versenykiküszöbölő védelme alatt oldották meg.

Magától értetődő, hogy ennek a csak konturjaiban fevázolt mezőgazdasági krízisnek a keleteurópai államok életének minden vonatkozásában megvannak a halalos következményei. A mezőgazdaság a jobb időkben beleinvestiált tőkéket és kamatait, minthogy ön-költségen alul ad el, felemésztette, nemcsak teljesen leszegényedett és eladósodott, de teljesen és végérvényesen fizetéseképtelen lett, más szóval a belső mezőgazdasági adósságok által képviselt tőkék megsemmisültek. A moratóriumok és konverziók ennek a letagadhatatlan ténynek csak öszinte bevallásai. Számokkal lehetne igazolni, hogy ez a pusztá tény micsoda fantasztikus elszegényedését jelenti a keleteurópai államoknak. Ez a tönkrement parasztság egyrészt létminimumon aluli életnivója miatt, másrészt minden további hitel-forrásnak számára való megszűnése miatt nem képvisel többé belső ipari fogyasztó piacot és nem fizetőképes adóalany többé. — Vagyis a paraszt úgy is mint adós, úgy is mint fogyasztó és adózó, elértezett kizsákmányoltatásának határáig, ami pedig a belső bank- és ipari kapitalizmus krízisét is jelenti, tehát a parasztság szociális elégtelenségeinél jóval virulensebb ipari munkanélküliséget, másrészt pedig eme önállóvalutájú kis államok belső és külső fizetéseképtelenségét. Valutakorlátozás, valutakompenzáció, transfermoratorium, infláció: ezek ma a krízis felfejlődési vonalát jelentő legfontosabb események Keleteurópában. És ez az a vonatkozás, ahol Keleteurópa politikai szétdaraboltsága és termelési, meg osztálystruktuális inhomogenitása még jobban kiélezi a krízist és teszi azt európai jelentőségűvé. Nevezetesen a valutakorlátozásos különleges állapotokig is a meglevő kiegyenlíthetetlennek látszó politikai ellentétek különböző intenzitással fluktuáló gazdasági érdekösszeütközésekbe keverték egymás között is Keleteurópa kis államait. Így p. o. a magyar, román és jugoszláv mezőgazdasági exportérdekek harca a fejlettebb és kapitalizáltabb, magasabb munkabérrel és rentabilitással dolgozó cseh és osztrák agráriusok védett belső piacaiért, a fejlettebb és nyersanyag forrásokkal rendelkező cseh és osztrák ipar harca az iparosodásra kényszerült trianoni Magyarország fejletlenebb, nagyobb önköltséggel dolgozó, vámvédett iparával Magyarország piacaiért, mindhármuk harca egymással a szintén iparosodásra kényszerült trianoni Románia és Jugoszlávia fejletlen vámvédett kiskapacitású iparaival a balkáni piacokért. — Eredmény természetesen magas vámfalak és ezáltal mindannyiuk ipari, de főkép mezőgazdasági önköltségeit egyaránt sújtó magas általános árszínvonalak és — politikai feszültségek, amelyek a meglevő súlyos nemzetiségi és politikai eredetű feszültségekkel együtt lehetetlenné tették a három mezőgazdaságilag egyformán sújtott állam: Románia, Magyarország és

Jugoszlávia nyugati piacokat illető mezőgazdasági exportérdekeinek együttes megszervezett védelmét, — dacára az utóbbi évek összes szószátyár konferenciázásainak.

Most azután bekövetkezett a valutakorlátozás — szükség-szerűen, mert a nyugattal való mezőgazdasági és az egymással való ipari és nyersanyagforgalom nem termelt annyi devizát, amennyi a nyugatról jövő szükséges ipari és nyersanyagimport, meg a nyugatra menő tőketörlesztés és kamatszolgáltatás fedezésére elegendő lett volna. Ez a kényszer rendelkezés nemcsak nyugatnak szóló elzárkózás, hanem egymással szembeni újabb eltávolodás, újabb politikai és gazdasági represszáliák kiinduló pontja lehet, vagyis még jobban élesíti a krízist.

Európai viszonylatban pedig a probléma úgy fogalmazható, hogy Kelet-Európa különböző nemzetiségű kisebbségi és többségi dolgozó osztályait nemcsak többségi uralkodó osztályaik tartják politikailag és gazdaságilag elnyomott állapotban, hanem a nyugati nagykapitalizmus is kizsákmányolja őket áruexportjával és szinte gyarmati nivóra súlyesztí tőkeexportjával. Ezek a népek pedig érkeztek már a nyugati kapitalizmus által lehető kizsákmányoltatásuk határai közelébe: nem nyújtanak többé vásárlóképes piacot a nyugat túldimenzionált iparának — s ez főképp Német- és Olaszországot érdekli, — nem fizetik többé az esedékes tőketörlesztéseket és kamatszolgáltatásokat a nyugati finanszsoportoknak — ez pedig elsősorban Angliát, mint Magyarország és Ausztria főhitelezőjét és Franciaországot s Belgiumot, mint a kísántánt főhitelezőjét érinti.

Egy szó mint száz, adva van a feladat: reorganizálni a tönkrement Kelet-Európát, hogy az eddigi rendszer újra zavar-talanul működhessen, hogy Kelet-Európa dolgozó osztályai újra jó fizetőkké és fogyasztókká válhassanak. *Es a Tardieu tervet tulajdonképeni értelme.*

De nézzük most a kelet-európai osztályerők mozgását. Itt a lakosság tulnyomó részét parasztok alkotják. A történelmi fejlődés itt későn hozta meg, a XIX. század közepén és második felében a feudális termelési és tulajdonjogi viszonyok változását és ez az össze-roppanás sem olyan forradalmi osztályharcok jegyében ment végbe, mint nyugaton, úgyhogy a kelet-európai parasztságnak nincsenek élő forradalmi tradíciói, mint p. o. a franciának, műveletlen, általában klerikális velleitásu, s neveltetésénél fogva némelyütt egyenesen haladásellenes. Sem osztály-, sem érdekvédelmi szervezettsége nincsen, az uralkodó osztályok kulturpolitikája gondoskodik arról, hogy egymás közös szenvedéseiről és közös érdekeiről ne tudjon, sőt a nacionalista nevelés és propaganda vonalán egymásnak ellensége legyen. Eddigi belső osztálytagozódása és igénytelenségéhez mért türheto életszínvonala pedig teljesen kizsákmányolóik és egymás ellen uszítóik kezes bárányaivá tette őket. De jött a gazdasági krízis és lemorzsolta mindenekelőtt a belső osztálytagozódás kisebb egyenletlenségeit s egyetlen osztályá kovácsolta a nincstelen föld-munkást, a mezőgazdasági bérmunkást, a gazdálkodó birtokos kis- és középparasztot, a fakitermelő, vasutépítő és gyárimunkás falusi

proletáriátust és éles határvonalat húzott felfelé. Az uralkodó osztályokkal szembeni eddigi bizalmatlansága gyűlöletté fajult, különösen azokban az államokban, amelyekben a parasztság nemzetiségileg kisebbséget alkot s így a tervszerű és fokozott gazdasági kizsákmányoláson kívül politikai és kulturális elnyomás édesíti az életét. Kelet-Európa politikai helyzete ott éreztetni legjobban hatását, mert meggátolja, elgáncsolja a parasztság szervezkedését, mesterseges szellemi sötétségben tartja, osztályszolidaritás felismerését lehetetlenné teszi s így paralizálja a parasztság osztályerőinek kifejlődését. Ez pedig nem jelent kevesebbet, mint annyit, hogy (a kelet-európai munkásság nem lévén döntőerejű tényező) a kelet-európai osztályuralmat megdönteni hivatott egyetlen tényező, a parasztság még belátható ideig képtelen nagy történelmi feladatának teljesítésére — lemondáshoz, igénytelenséghez, elnyomáshoz és szenvedésekhez szokott beidegzései és a föléje épülő osztályállamok súlya miatt.

Ezek után felvethetjük a kérdést in concreto: mit jelentene, — ha egyáltalán megvalósulna — a Tardieu-tervezet megvalósulása gazdaságilag a termelés és értékesítési viszonyok, mit jelentene a társadalmi osztályviszonyok szempontjából?

A gazdasági fejlemények pontos megítélése még nem lehetséges, mert nem ismeretes a Tardieu-memorandum részletes tartalma. Nem lehet tudni előre, hogy milyen ajánlatokat és terveket fog a nagyhatalmak londoni konferenciája világra hozni, még kevésbé azt, hogy a szükségyszerűség mai fokán a kelet-európai államok uralkodó osztályainak genfi konferenciáján mi lesz a döntő tényező: egymástól elválasztó gazdasági és politikai érdekeik, vagy a mögöttük forrongó tömegektől való félelmük. Nem tudni konkrét pénzügyi terveit a nyugati finánckapitalizmusnak; nem tudni, hogy vajjon a kihitelezett és befagyott angol, francia és belga tőkék tulajdonosai vagy exportlehetőségét mindjobban vesztő ipari kapitalizmus lesz-e erősebb, nem-e fog részt kérni a kelet-európai piacok megerősítendő vásárlóerejéből az eladdig relative kevésbé érdekelt francia és angol ipari kapitalizmus is, ha igen, akkor milyen formában fog a német, olasz és cseh exporttörekvésekkel kiegyezni, micsoda katonai, politikai és gazdasági garanciákat fog a kelet-európa szanálásához szükséges óriási hosszulejárati hitelek fejében követelni a francia imperializmus, micsoda akakályokat fognak okozni a nyugati, meg a cseh és osztrák agrárérdekeltségek, stb. Egy dolog azonban kétségtelen, az t. i. hogy akármilyen lassú lépcsőzetességgel induljon az egész dolog, a tovább kiéleződő krízis a francia tőke előtt előbb-utóbb térdre fogja kényszeríteni a kelet-európai államokat, ha a francia tőke érdekei úgy kívánják. Ennek a térdre kényszerülésnek pedig van mindenekelőtt egy belső feltétele, melynek szükségyszerű beteljesedéséből folyik a legfontosabb gazdasági-társadalmi következmény. Ez pedig az itteni különböző államok-beli különböző, egymással élesen szembenálló politikai érdekeltségű és a vámhatarok jótékony árnyékában egymással szembenálló gazdasági érdekeltségű különböző nemzetiségű ipari kapitalizmusok egymással való előzetes kiegyezése vagyis más szóval *tőkekonzentráció!* És itt a helyzetet egy, a békeszerződések által teremtett

körülmény nagymértékben nehezíti. Ez a körülmény Ausztriának és Csehországnak (a Felvidéket kivéve) a dunai agrárállamokhoz való kényszerű odatartozása. Kényszerű, mert ép Ausztria és Csehország voltak az összeomlott Osztrák-magyar Monarchiában az évszázados privilegizált történelmi helyzet és tervszerű gazdaságpolitika következtében az indusztriálizálódás és ezzel kapcsolatos tőkeakkumuláció gócai, ezek tehát strukturálisan nem agrárjellegű államok, mégis a győzők imperiálizmusa az életképtelen Ausztriát idekényszeríti, Csehországot pedig gazdasági érdekei a Felvidék gyökeres kizsákmányolása, gyarmatosítása és elnyomása után további ipari piacok keresésében kizárólag a dunai államokra utalják, viszont már jellemzett agrárérdekeik ezt az utat gátolják. Nem is szólva arról, hogy a cseh és osztrák ipar preferenciális elbánás esetén teljesen megkontreminalhatja a nyugati kapitalizmus exportéredeit. Tegyük azonban fel, hogy az utolsó szót a francia és angol finánc-tőke fogja kimondani. Ez, amint már előrebocsátottam, Kelet Európában okvetlenül tőkekoncentrációt vonna maga után ipari téren a legfeljebb átmeneti javulást mezőgazdasági viszonylatban. Az ipari tőke koncentrálódása jelenti az egész kelet-európai ipari termelés modernizálását, racionalizálását, a versenyképtelen, drágán termelő vámvédett vállalatok leállítását vagy új investációkkal való életretámasztását, az üvegházi iparágak megszűnését, az értékesítés kartszerű újjászervezését a piac racionális felosztása alapján. Jelenti az átmenetileg lábrakapó megszanált mezőgazdaság és az egyensúlyba hozott állami pénzügyek teremtette fellendült fogyasztást, azután a piac kiszorítását a preferenciális elbánás vagy a vámuniós vámvédelem adta szélső határokig, profitráta növekedését s ezzel az ipari árszínvonal új emelkedését. S minthogy a mezőgazdaság és az ezzel kapcsolatos állampénzügyek csak átmenetileg serkenthetők életre, a tőkekoncentráció a kelet-európai kapitalizmusnak most már magasabb fokon megjelenő utolsó krízisét hozza magával és ép a hitel- és értékesítési viszonyok átmeneti javulás miatt feltartóztathatatlan a krízis további élesedése, mert — legszélsőbb esetet véve alapul — a nyugati tőke konvertálhatja hosszulejratu, alacsonykamatozású amortizációs kölcsönökké a belső mezőgazdasági adóságokat, esetleg leveheti teljesen a termelők válláról államaikra hártván át azokat, sőt újabb amortizációs hiteleket is bocsáthat a mezőgazdaság rendelkezésére, leszállíthatja a termelés önköltségét a közlekedési hálózat kiépítésével, a vámok kiküszöbölésével stb., de egyet nem lesz képes megtenni: megváltoztatni a mezőgazdasági földmagántulajdon rendszert és a termelési viszonyokat, vagyis tulajdonképen maradt minden a régiiben.

Azaz nem marad — és ez a legfontosabb. Kelet-európa osztálystruktúrája és politikai bonyolultsága homogénizálódik. Az uralkodó osztályok és államok kiegyezése a politikai ellentétek, másodrendűvé válását hozza magával és így az elnyomott és kizsákmányolt kelet-európai dolgozóosztályok egységes frontját állítja szembe a kelet-európai kapitalizmus egységesült frontjával és ezen túlmenőleg a nyugateurópai finánckapitalizmus kelet-európát kizsákmányoló frontjaival is, amennyiben az az új államkonföderációnak adandó nagy-

összegű kölcsönökkel és a garanciaképen monopolizált különböző állami teljesítésekkel és vállalatokkal, (mint p. o. vasut, utak, bányászati ágak, csatornák, telefon, energiatelepek, naftaforrások stb. révén) gyarmatává fogja tenni egész Kelet Európát.

Az erdélyi fiatal nemzedék jövője.

Demeter Iános az „Ellenzék” 1932 január 1. számában érdekes interjú sorozatot közöl arról, hogy látja az ifjuság az elhelyezkedés problémáit. A ma óriási tömegekben nyomorgó munkanélküliek igen tekintélyes része szellemi munkás, Romániában k. b. 30.000 diplomás ember áll kenyér nélkül. Ez a sivár jövő nekünk főiskolásoknak egyik legsúlyosabb problémánk, mert óriási anyagi áldozatok árán átvergődünk tanulmányi éveinken és mikor készen volnánk, nincs állás. — E súlyos kérdések megoldására nézve adnak véleményt Erdély három nemzetének ifjusági vezetői. *Petre Țuțea dr.* a „Chemerea” szerkesztője az államnak teszi kötelességévé az egyetemet végzett ifjak elhelyezését. Hasonló a többi román ifjusági vezető véleménye is, ők is az államtól várnak minden megoldást. — *Gomboș Liviu* a rossz iskolapolitikát hibáztatja. (u. i. 1922-ben a kormány valóságos kulturoffenzívát indított, hogy a végzetek számát növelje és nem számolt az elhelyezkedés lehetőségeivel.) *Horia Stanca* annyira sötétnek látja a helyzetet, hogy arra a megállapodásra jut: nincs megoldás. Ezek után elképzelhető, hogy a kisebbségi ifjak még sokkal súlyosabb nehézségek elé néznek és a társadalmi megszervezkedésben keresik a kivezető utat.

Schlösser Alfréd a szász ifjuság egyik vezére arról panaszkodik, hogy mennyire kizárják a kisebbségeket a közhivatalokból s így nem marad számukra más, mint a saját kulturintézményeikben nyerni elhelyezkedést. Szükségesnek tartja a városi ifjak gazdasági pályák felé terelését végül pedig azt, hogy az ifjuság szabad idejében fizikai munkát végezzen.

A magyar ifjuság részéről *Jancsó Béla* szintén praktikus és elhanyagolt pályák felé való orientációt tartja szükségesnek (mint pl. mérnök, tanító, gazdasági szakember, stb. ezzel szemben igen sok a jogász és tanárjelölt). A mai magyar ifjuságnak számolnia kell azal, hogy a faluban van egyedüli megmaradása és ott kell egzisztenciáját megteremtenie. S a szükségleteknek megfelelően kell szakembereket kitermelnünk. És végül is csak egyben látja a probléma megoldását a romániai magyar társadalom belső megszervezettségében. *Mikó Imre* nyilatkozatában a határozott osztályszervezkedés mellett tör pálcat. Amint látjuk a többségiek az államtól, a kisebbségiek a társadalomtól várják a megoldást, de lényegében egyetértenek abban, hogy együtt és reformok által nyissanak utat a végzett ifjak számára.

H.

Az erdélyi magyarság osztálytagozódása és szervezkedése

Irtai Demeter Béla

Napi sajtó, heti lapok, folyóiratok kötelességszerűen vitatják az erdélyi magyarság problémáit. Egy kérdést azonban nem helyeznek boncaszatra: az osztályszervezkedés problémáját.

Rászereztnék világítani azokra a körülményekre, amelyek egy rövid tanulmány leírására bírtak.

Falun, a magyar parasztság frontján gyakran hallunk ilyen szólamokat: Megalakítjuk a kisgazdák pártját, mert az urak és a mi érdekeink között mély szakadék tátong.

Ez már Kolozsváron történt. A legutóbbi kereskedő kongresszuson az ünnepi szónok így nyilatkozott: Az urnák előtt jól fontoljátok meg, kire szavaztok, mert ugyebár a kereskedő társadalomnak speciális célkitűzései és sérelmei vannak.

A gyáriparosok önálló érdekszervvel rendelkeznek és így tovább. Végeredményben nálunk is, az erdélyi magyarság életében, kihajtott az osztályszervezkedés gondolata.

Általános és egyéni vagy kaszt szempontból szükséges-e az erdélyi magyarság osztálytagozódása és ilyen alapon történő szervezkedése?

Előítélet, elfogultság kizárásával tárgyaljuk a kérdést. Mielőtt azonban konkluziókat állítanánk fel, vizsgáljuk meg, vajjon hogyan jelentkeznek előttünk az erdélyi magyarság különböző foglalkozási ágai?

I. *A parasztság.* Közel másfélmillió ember. Vallási szempontból katolikusok, reformátusok és unitáriusok. Műveltségük 4 elemi. Azokon a helyeken, ahol népkönyvtárak, vagy komolyan dolgozó kulturális jellegű egyesületek működnek, a kimondott iskolai ismereteken kívül általános műveltséggel rendelkeznek. Egészségügyileg a legrimitívebb milióban élnek, gazdaságilag 2—3—5—10 katasztrális hold föld és belsőség tulajdonosai. 1914-ig a föld kihozta művelőinek igényeit, eltekintve a mezőgazdasági alkalmazottaktól. A gazdasági válság azonban adósságba sodorta a népet. Kik árverezték, kik verték a dobot? Az urak — mondja a nép. Meg akarnak nyomorítani, el akarják rabolni párnánkat is. Vagyis megállapították, hogy az uraknak egyetlen céljuk a nép elnyomása. Már pedig a paraszt egységesen, szolidárisabban lép fel ellenfeleivel szemben, mint az értelmiség. Ime, az elnyomás megszüli az osztályszervezkedés gondolatát. Gazdasági helyzetünk — proletársors.

II. *A nagy birtokosok.* Vagyonilag 500—3000 holdasok. Legfőbb céljuk külön, a polgáritól elütő nevelést adni gyermekeiknek és a vagyonnak, mint egzisztencia lehetőségének az öröklése. Az agrárreform megfosztotta földjüktől és ezzel párhuzamosan az igények is, — néhány speciális esettől eltekintve, polgári színvonalra süllyedtek. Teljesen leszegényedtek, akiknek viszont maradt valamiük, azok önzetlenül odadobták az erdélyi kisebbségi harcok kiadásának fedezésére. Jelenleg a gazdasági megsemmisülés lejtőin haladnak.

III. *A kistiparos, kereskedő.* Valamikor ez volt a jelszó: minél többet, minél drágábban, — osztályérdek. A paraszt fizetése képtelensége megtörte őket is, kényszeregyezés, csőd, öngyilkosságok — ez a társadalmuk főbb jellemvonása.

IV. *A lateiner társadalom.* Orvos, ügyvéd, tisztviselő stb. Szintén külön osztály volt a maga erkölcsével, felfogásával és kaszt-céltűzéseiével. Ma az ügyvéd, orvos hitelben dolgozik, a tisztviselők viszont nem kapják fizetésüket. Nagyrészüket viszont leépítik. Katsztrófa előtt állanak.

V. *Nagyipar, bankok.* Régi igazság az a megállapítás, hogy ennek a két termelési foglalkozási ágának egyetlen álma a profit hajsza volt. Az utóbbiak részben saját zsírjukban fulladtak meg, részben a válság áldozatai lettek. Mostan leállottak a gépek és felmondtak a munkásságnak, a bankok kényszeregyezséget kértek. Teljes a bomlás és a rongyolódás.

Vázlatosan így akartam bemutatni az erdélyi magyarság helyzetét és ez alkalomból újabb kérdést kockáztatnék meg. Ebben a nyomortengerben milyen ellenfelekkel hadakozunk?

I. a krízis, 2. a hatalmi elnyomás.

Ime, adva van öt társadalmi kategória. Tíz évvel ezelőtt egész nyugodtan szervezkedhettek volna, osztályalapon. A depresszió azonban felmorzsolta, lerombolta a társadalmi válaszfalakat. Az élet törvénye diadalmaskodott, mert a nyomorban egymásra találtunk. A nagyipar és bankok kivételével az összes foglalkozási ágaknak csak egy uton szabad haladniok. Osztályalapon, mint a kisebbségi, vagy elnyomottak osztálya.*

Hogyan látnak minket?

Az önkritikának és a mások kritikájának kettős tükrében látjuk meg magunkat igazi mivoltunkban. Különösen fontosnak érezzük, hogy az előttünk járó erdélyi magyar generációk rólunk alkotott felfogásának és kritikájának hangot adjunk. Nemzedékenként megkívánjuk szólaltatni az egymásután következő erdélyi magyar generációk néhány jellegzetes képviselőjét, őszinte kérdéseket intézve hozzájuk arról, hogyan látnak minket. Feleleteikből tanulhatunk is, meg az esetleges félreértéseket is módunkban van eloszlatni. Az egyes feleletek kapcsán felmerült kisebb kérdésekre a nyilatkozatokkal együtt felelünk s valamennyi nyilatkozat leközlése után összefoglalást akarunk adni és magunk számára tanulságot levonni abból a képből, amely az előttünkjáró erdélyi magyar nemzedékek véleményének tükréből néz vissza reánk.

Az alábbi kérdésekre kértünk feleleteket:

1. *Mi a véleménye az erdélyi magyar ifjuságnak azon alapelvé-*

* Az egyes foglalkozási ágak érdekvédelmi szervezkedését nem tartjuk az osztályszervezkedéssel feltétlenül ellentétesnek, inkább amaz kiindulásának. (A munkásosztály is szakmai tagoltságú szervezetein át teremtette meg osztályegységét.) Szerk.

ről, hogy a maga problémáin maga gondolkozzék és megoldásukon maga dolgozzék? Mi a véleménye ezzel kapcsolatban ifjusági életünk kialakulásának irányairól és szervezetéről?

2. Milyen (egyéni és kollektív) erényeket és hibákat lát a mai erdélyi magyar ifjúságban? Ezek okait miben látja? A hibákkal szemben mit tart szükségesnek?

3. Mit tart a legsürgősebb és legfontosabb ifjusági feladatnak?

Elsőként közöljük dr. Gál Kelemennek és dr. Krenner Miklósnak (Spectator) válaszait.

Dr. Gál Kelemen nyug. unit. koll. igazgató, a neves pedagógiai író a következő nyilatkozatot küldte be:

Kedves Szerkesztő Ur!

Helyesnek tartom, hogy az ifjúság a maga problémáin maga gondolkozzék és megoldásukon maga dolgozzék. Ez azt jelenti, hogy az ifjúság öntudatra ébredt, ami pedig szükséges feltétele minden céltudatos törekvésnek. De az ifjúságnak e munkánál meg kellene hallgatnia — a történelmet és az óreket. Nem szükségképpen azért, hogy tanácsukat meg is fogadja, hanem már a módszeres eljárás elvénel fogva is. A jövő építésének alapot kell vetni. Milyen jövő lehet az amely nem a múlton épül? Új kezdés, melynek nincs fundamentuma, Nem hiszem, hogy végképen sutba lehetne dobni azt az igazságot, hogy a történelem magistra vitae. Bármennyire sóvárogjuk a jobb jövő hajnalhasadását, az új nap ragyogása csak a tegnapi sötétségéből kel ki.

Az ifjúsági élet kialakulásának iránya és szervezetei? Az ifjúság társadalmi élete olyan mértékben deformálódik, amely csak egy lényeges és mellőzhetetlen feltétel mellett lehet helyes. A magyar ifjúság vallásfelekezetek, sőt foglalkozási ágak szerint különböző szervezetekbe tömörül. A szerves fejlődés törvénye az a differenciálódás, amely különböző testületekben és irányokban beható és intenzív munkát tesz lehetővé. Ebből a szempontból csak üdvözölni lehet ezt a jelenséget és a magyar ugar lelkes munkásait. De mellőzhetetlen feltétel, hogy minden különböző irányú és célú szervezet és törekvés felett álljon egy mindenkét átfogó, egységes és azonos célgondolat, amely nem lehet más, mint a *sum cuique alapián álló nemzeti kultúra eszménye*. Ha ez a cél kiterjesztheti uralmát a folyton differenciálódó szervezetek felé és sohasem halványuló vezércsillag gyanánt fénylik az ifjúság minden irányú törekvése felett, akkor nincs veszedelem az ifjúsági társadalom életének széttagozódásában. De ha ezt nem lehetne biztosítani, akkor veszedelmre látok az atomizálódó folyamatban. Olyan veszedelmet, amely az itteni magyarság jövő sorsát fogja megpecsételni.

Ebből következik már a harmadik kérdésre adandó feleletem is: legsürgősebb és legfontosabb feladat: az egész magyar ifjúság megnyerése és megszervezése az egységes célgondolat számára.

Fogadja Szerkesztő Ur szíves üdvözlétem kifejezését.

Kolozsvár; 1932. március 10.

Dr. Gál Kelemen.

Spektator (Dr. Krenner Miklós), a kiváló publicista, nyug. tanterületi főigazgató az alábbiakban adja véleményét:

A körkérdések, mint rendszeren történni szokott, kissé hevenyészettek. Nem köti őket össze az alapos, a tiszta elgondolás szilárdságából kivonható szoros kötelék. Nem sarkalatos baj ez, de nehézséget okoz a pontos, vagy teljes válasz szempontjából.

1. Az ifjúság maga gondolkozzék a maga problémáin és megoldásukon maga dolgozzék? Ez az ifjúság alapelve? Hát ez kizáró és szoros alapelv, épen ezért félig hibás. Természetes, hogy elsősorban az ifjúságnak lehetősége és kötelessége, hogy saját magát, a saját sorsába elmerüljön. De maga is, nem pedig egyedül. A gondolat és munka bizonyos mértékig szintén társaslény. Ha még akarná is magát a különülést, az ifjúság nem léphet ki a gondolkodás, a munka közösségi szervezetéből. Ez nem önkormányzat volna, hanem önelzárkózás, mely a kelletténél nagyobb elidegenedést okozna. Terméketlen összeesküvés. A ré-

gebbi nemzedékek itt vannak s élnek az életformálás elvitatathatlan jogával. Végletekig vinni az alapelvet velük szemben szabad-e? Különbén sem lehet. Semmiféle akarattal sem. Igaz, sok minden lehetséges ma, mert soha fiatal nemzedék nem volt még ilyen súlyos helyzetben. De az öregebb sem, melyre pedig az ifjabb sokkal inkább kénytelen most támaszkodni, — anyagiakban — mint bármelyik elődje.

Az ifjúságot vádolják: nem is nemzedék már, hanem a sok árnyalat ellenére is, osztályszerűség. Osztályharcot keres. Nem a nemzedékek szokásos küzdelmét folytatja, hanem gázháborút követel. Szívesen azonosodik e vád ellen is a védelemmel, hiszen általános végzetünk, hogy a támadásról való lemondásnak majdnem egész erényét gyakoroljuk. De az *alapelv* sokban a vádat látszik igazolni.

Az ifjúsági élet kialakulásának irányairól és szervezeteiről aligha lehet körkérdés keretében válaszolni. Ez „tüzetes“ tétel. Teret és időt igényel. Bizonyára kényszer és lehetőség kérdése volt és marad. És bizonyára igaz, hogy az ifjúsági léleknek kényszerét és lehetőségeit is tükröztetnie kell.

2. Borzasztó kérdés. Az önvizsgálat hívatott elsősorban a válasz megkeresésére. Ha pedig kifelé fordul a kérdés, úgy máris megsérül az alapelv. A kívülről néző, bármily alaposan vizsgálódik is, aligha készült el már a felelet anyaggyűjtésével, hiszen az ifjúság lelki arculata, közéleti képe sem állapodott meg, az ingás, bizonytalanság mai rendszertelenségében nem lehet más kiút. Az öregek válasza bizonyos mértékig már kockázatos lett. Hosszu válasz helyett csak ezzel a rövidséggel szolgálhatok. Egyéni hiba, hogy ifjúságunk nem elég kisebbségi szellemű, egyéni erény, hogy a többség felé minden más kisebbségnél inkább a középút felé, nem pedig alá törekszik. Ami a kollektív oldalt illeti? Ifjúságunk sajnos erőszakkal is, nemcsak az élet kényszere miatt igyekszik eldöbni az ifjúság lélektani „hibáit“ s időelőtt megszerezni az öregek „erényeit.“ Tulságosan józan, bölcs, önző, házsártos, kizárólagos, gyakorlati akar lenni vagy személyenként már föltétlenül az is. Ilyen benyomás el-elriasztó szokott lenni...

Az ok: az általános válság, mely egy évtizede már hogy vagy készül, vagy van, az idő fordulata, az általános átépítés s ezer egyéb. Különösen pedig: az idősebb nemzedék is képtelen megoldani a legfőbb problémákat s bár tudja hogyan lehetne, nem alkalmazkodik e felismeréshez se gondolkozásban, se érzésben. Az idősebb nemzedék mintha szintén kisajátítaná gyermekeinek „erényeit.“ A főök a zavar zavarodottsága. Csak egy újabb vihar, vagy a lassu türelem segít.

Mit „tartok szükségesnek a hibákkal szemben?“ Erre nincs elegendő bölcsességem és találékonyságom. Csak töredékes választ merek adni. Az ifjúság melegeedik át jobban egy önvizsgálat csendes tüze mellett. Igyekeznek az új klasszicizmus, humanizmus, kollektívizmus útemeihez fiatalosan alkalmazkodni s mégis a kisebbségi élet adott nemzetiségi atom feladatait egészen magáévá tenni. Ez nem ellenmondás. Természetesen az öregek részéről is kell valami. Több türelem, megértés és főleg szilárdabb kritika. Minthogy önző és fanatikus öreg vagyok, nem hallgathatom el, hogy annak a világszemléletnek és kisebbségi politikának több-kevesebb követését is óhatatlannak vallom, melynek magamat elfegyeztem.

3. A legsürgösebb, legfontosabb feladat: Elősegíteni az élet és világ rendezettségét, mely az ifjúság siralmas helyzetének is rögtön véget vetne, fölkészülni az új rend kormányzatára. Egy-két részleg feladat: közös munkával az ifjúság szociális nehézségeit már most lecsökkenteni s a demokratikus falumunkát a legbelterjesebbé tenni. Megújhódás érzéke; ennek csak két rezervoárja lehet: az ifjúság mint ilyen és a falu, mint ilyen.

„A természetben megannyi furcsaság van, hol öreg fejet tesz ifju vállakra, hol meg ifju szívet dobogtat meg nyolcvan telet ért kebel alatt.“
Emerson: Essayk.

FŐISKOLÁS PROBLÉMÁK

Főiskolás kérdések egysége

Irta: Jancsó Béla

Futó pillantást szeretnék vetni főiskolás problémáinkra, amely nem igényli a teljességet és a rendszerességet, csak néhány gondolatot adja az általam ma legfontosabbnak és legégetőbbnek látott főiskolás kérdésekről.

I.

Ifjúsági életünk kialakulásának egyik alapelve az az ösztönös akarat volt, hogy az ifjúság a maga problémáin maga gondolkozzék és megoldásukon maga dolgozzék. Mikor erről az elvről *Hogy látnak minket?* című ankétünkön kérdést intéztünk az előttünk járó nemzedékek képviselőihez, a két első nyilatkozat mindjárt megerősíti és egyben félre is érti az alapelvet. Megerősíti abban, hogy az ifjúság autonóm foglalkozását szükségesnek tartja, de félreérti, amikor (különösen Spectator) az elvben kizárást lát: az öreg generáció kizárását az ifjúság dolgainak intézéséből. El kell oszlatnunk mindnyájunk érdekében az utóbbi félreértést. Magából az alapelvből is csak az következik, hogy az ifjúság a maga problémáin maga dolgozzék, tehát azokat a legsajátosabb ifjúsági kérdéseket, amelyek neki belügyei, maga intézze, de semmiesetre sincs meg az alapelvben az, hogy ezeken a sajátos belső ifjúsági problémákon kívül nincsenek olyan közös kérdései az ifjúságnak, amelyet csak a többi érdekelt féllel, tehát bizonyos közös területeken az előtejáró generációkkal együtt közösen oldhat meg. Az ifjúsági autonómia tehát kizárást csak olyan értelemben jelent, hogy egymás területébe való illetéktelen beleszólást visszautasít, de túllép a kizárólagosságon, mert magát mint egységet az erdélyi magyarság nagyobb és nagyobb problémáinak szolgálatába állítja és e problémákat szintén megoldani hivatott más (hasonlóképpen homogén) autonóm szervekkel közös munka végzésére kapcsolatba lép.

Természetesen más és más vetülete van e koncepciónak a szellemi és az anyagi problémák területén, amit ifjúsági életünk eddigi fejlődése szerencsésen felismert, amikor köztudattá tette, hogy anyagi és szellemi problémáinkat független, egyenrangú ütemek útján intézzék, amelyek által az anyagi szempontok a szellemi orientáció szükséges szabadságát nem befolyásolják, a szellemi (világnézeti stb.) különbségek viszont nem akadályozzák meg azt, hogy a mindenki közös érdekvédelmi (anyagi segélyezés stb.) kérdéseiben egységesen járjunk el. (Különben bő külföldi példatárt idézhetnénk arra, hogy az anyagi és szellemi problémák szét nem választása milyen kaoszt és milyen prostitúciókat idézett elő.)

Az ifjúság szellemi autonómiája nem jelent többet, de nem jelent kevesebbet sem, minthogy: *nemcsak elidegeníthetetlen fogom, de magam, generációm és az erdélyi magyarság érdekében is kötelességem, hogy szaktanulmányaim elvégzése mellett az erdélyi magyarság reális helyzetével tudományos alaposággal tisztába jöjsek. Egyéni és*

kollektív kötelességem, hogy a mai világkődben keressem a magam és a közösségem: az erdélyi magyarság útját előítéletektől és elfogultságoktól nem befolyásoltan és pusztán lelkiismeretem szavára hallgatva. Ha pedig a magam tudását ez új területeken ki akarom építeni, illetőleg megszerezni, akkor csak magam állapíthatom meg azt, hogy mivel foglalkozzam, mert csak én ismerem azokat a hiányokat, amiket ez irányban az iskola és az erdélyi magyar élet szervezetlensége (iskolánkívüli nevelés hiánya) bennem meghagyott. Szellemi orientációjának szabad vezetése: ez az ifjúság szellemi autonómiájának szuverén joga.

De az ifjúság felkészületlen, bizonyos területeken nagyon tájékozatlan — vetik ellene. Hogy irányíthatja önmagát? — Úgy, hogy tanul. Tanulja a mai élet és az erdélyi magyarság dolgait. *Es pedig tanulja azokat, akik az ő érdeklődésének területein szakemberek: az idősebb generáció szaktudósaitól.* Itt találkozunk az ifjúsági autonómia az előttejáró generációval és itt módjában áll az idősebb nemzedéknek eszméit az utánaökökkel közölni, anélkül, hogy az szűkkörűséget jelentene az ifjúságnak, mert neki viszont módjában áll az ellenkező véleményt is meghallgatnia és így a kettő szintéziséből a maga tudását gyarapítva egyben tágabb horizontra is emelkedik. Ez a folyamat még akkor is szükséges volna, ha az erdélyi magyarság szellemi életét egyetlen hatalmas, korszerű és az erdélyi magyarság minden problémáját átölelő szellemi koncepció járná át. Van-e ilyen?! Sajnos, nincs. És nagyképűség nélkül ki kell mondanunk: ma az ifjúságban látjuk az egyetlen szívós törekvést arra, hogy az erdélyi magyarság problémáit egész szélességükben és egész mélységükben egyetlen korszerű horizontba emelje. Előadásainkon az erdélyi magyarság valamennyi szellemi értéke megtalálja az egész erdélyi magyar ifjúsághoz szóló dobogóját, s az ifjúság mégis senkié, sem egyházaké, sem egyesületeké, mert mindenkié: az egész erdélyi magyarságé akar lenni. És jellemző bizonyítéka az ifjúság szellemi önkormányzata helyességének: a főiskolás egyesületek olyan mértékben tudnak nagyobb és hatékonyabb munkát kifejtetni, amilyen mértékben ezek szellemi függetlenséggel rendelkeznek.

(Más kérdés és szomorú kérdés, hogy az ifjúság egy része még nem érzi e szellemi függetlenségnek órá nézve végtelenül fontos voltát. Az öntudatosodás akciórádiusa még nem fogta át az egész erdélyi magyar ifjúságot. Kétségtelen, hogy itti megint olyan nehézségek előtt állunk, melyek felülmúlják bármely főiskolás mozgalom erőit. A főiskolás mozgalom egymaga nem tudja pótolni a mai alsó és középiskola mellett szükségesen kiépítendő iskolánkívüli társadalmi nevelést; a főiskolás mozgalom egymaga nem tudja pótolni a cserkészet és önképzőkör hiánya miatt is hiányzó fiatal szervezkedési és kezdeményezési érzéket. A főiskolás mozgalom egymagában arra sem képes, hogy teljes etikai nevelést adjon. Holott emberileg és fajilag is: ez a sorsdöntő kérdés. A világnézeti kérdés kulcsa is etikai: az etikátlan (ill. individuál-etikai) épen a maga pillanatnyi önzése szerint csatlakozik le jobbról balra és balról jobbra és nvelí a világkőszet. A faji lényegünkben és tudatos nemzeti kulturánkban megmaradás is etikai kérdés: mindeh asszimilációnak

igen nagy százaléka egyszerűen stréberség, amelyek értékére nézve legutóbb Vaida Sándor mondotta: „csak a hitványok bocsátják áruba népi hovatartozásukat.“

Tulságosan messze menne az ennek részleteibe bocsátkozás. Egy bizonyos: íme a fogaskereknek egymásba kapaszkodnak. Íme: mi látjuk a főiskolás szellemi autonómia határait és érezzük, hogy azon túl szellemi problémáikat meghatároolja, megoldáukat gyorsítja, vagy lehetetlenné teszi az erdélyi magyarság szellemi felkészültségének mindenkori állapota. *Végső fokon minden kérdés egységes és minden kérdés kihat az egész erdélyi magyarságra.* Ha tizennégy év alatt nem sikerült szerves szellemi szervezeteket kiépíteni külső okok mellett amiatt is, hogy a részek autonómiáját és az egyneműek összetartását eléggé nem látták, lehet-e kárhozható azt, ha most az ifjúság az egynemű, egy körülmény — életkor — nevelés szabta homogenitás autonómiájából kiindulva tesz és lát? Egy okkal több, hogy az öntudatlan ifjúságnak az a része, amelyik látja, hogy kollektívizálódo világunkban az individuális önzés mindinkább öngyilkos lett, maga is beálljon, a saját maga érdekében is a főiskolás szellemi kérdések iskolájába, ahonnan egyéni élete, az erdélyi élet és a jövő emberének életébe szerezhethet bepillantást.)

II.

Az ifjúsági autonómia másik oldalának, az érdekvédelmi függetlenségnek hasonló helyzeti törvényei vannak, de más a belső természetrajza.

Itt is megvan az ifjúságnak az a természetes törekvése, hogy anyagilag is autonómiát szerezzen, viszont még nagyobb mértékig megvan az előttejáró generációktól való függése, amelyek számára a tanulásához szükséges segínyt összegyűjtik. Már itt le kell szögezünk egy etikai alapelvet. Az ifjúság nem lehet kitarítottja egy társadalomnak. *Eggetlen társadalom sem kötelezhető l'art pour l'art az ifjúság segélyezésére, ha az maga is nem ad ennek a társadalomnak ellenértéket:* tanulást, munkát, előkészülést az erdélyi magyarság dolgának felelős intézésére. Az ifjúság maga látta be és hangoztatta, hogy az ellenérték nélküli segélyezés számára lealázó és ez az érzés adott nagyobb lendületet szellemi munkájának. De, sajnos nem vonta le ennek konzekvenciáit eléggé a segélyezésnek a terén, ahol még ma is csak a passzív szerepet játsza, ahelyett, hogy maga is aktíven résztvenne e segélyösszegek előteremtésében. Önszegélyező-egylet alakítása, vidéki kultur-körutak rendezése mind egészséges módjai volnának egy ifjúsági gyűjtőakciónak, mert nemcsak kérnének, hanem mindjárt adnának is a közönségnek ellenértéket. Igaz viszont, hogy *nem az ifjúság az oka annak, hogy ennyire passzív szerepet játszik a segélyezésben.* Már három éve annak, hogy egyetemi egyesület alakításáért mozgalmat indított azzal a hangsúlyozott céllal, hogy az egyetemi egyesület által „segélyezésének ügyét önállóan, sajátmaga intézze.“(Memorandum Costachescu miniszterhez) A minden magyar egyetemi hallgatót magában foglaló egyetemi egyesület tudná csak a segélyek kiosztásának az ügyét egységesen

racionalizálni és volna képes alapot vetni az ifjúsági önszegélynek. Így az ifjúság autonóm segélyezési egysége, mint szervezet venné át a magyar társadalom autonóm segélytgyűjtő szerveitől a kiosztásra szánt összeget és azáltal, hogy a kiosztás mikéntjéről saját ifjúsági tömegei felé is felelős lenne, az arravalók segélyhez jutása így alkalmasabb formát találna, másrészt meg az anyagi felelősség gondja és kötelessége az egész ifjúsága is ez irányu erkölcsi nevelést jelentene. Az egyetemi egyesület sorsa most dől el a tárgyalás alatt levő új főiskolai törvényben. Reméljük, hogy e törvény megfogja adni a módot arra, hogy az ifjúság anyagi autonomiájához az első nagy lépést megtegyük. Annál inkább reméljük ezt, mert a magyar egyetemi egyesületekre egy más, egyre időszerűbb feladat is vár, amit memorandumunk így fejezett ki: „Román diáktársainkkal eddig egyénekenként fennálló jóviszony öntudatosítása, elmélyítése és kollektívvé tétele, egymás problémáinak megismerése, kölcsönös megtárgyalása és egymás kulturájának közelebbhozása átal.”

Ha pedig netalán mégsem sikerülne egyelőre az egyetemi egyesület megalakítása az ifjúság anyagi problémái annyira égetőek, hogy ideiglenesen is gondoskodnia kell azok egységes és valamennyire autonóm ifjúsági megoldásáról. Érdekvédelmi vonalunk kiépíttetésére elég egyetlen példa. Az általános pénztelenségben felmerült az a gondolat, hogy természetbeni segélyezéssel, vagy kosztadással tegyék lehetővé szegény fiúk kolozsvári tanulását. Nőegyletek, magánosok buzgólkodtak ez irányban. *De nem volt szerv, amely számontartsa az összes rászorultakat és amely ellenőrizzé, hogy az illető a legrászorultabb-e.* Karácsonykor pedig, midőn egy özvegy asszony, akinek felnőtt fia azelőtt halt meg, őt szegény egyetemi hallgatót hívott meg az ünnepekre kosztba, a főiskolások egyletek elnökei, akizhez fordult, s akik az ifjúsági munkamegosztás elvénél fogva segélyezési kérdésekkel nem foglalkoztak, csak kinok-kinja árán tudtak őt szegény kollégát elküldeni, holott bizonyosan sokszor őt kolléga koplalta át a karácsonyi ünnepeket. Ha netalán nem sikerülne megalakítani most az egyetemi egyesületet, akkor is kell létesíteni ideiglenesen bár, egy érdekvédelmi szervet, amely az égbekiáltó diáknyomor terén a kevés lehetőség határain belül legalább enyhülést tudjon adni.

Mert a diákság anyagi kérdéseinek szerves megoldása egészében megint túlhaladja a főiskolás problémák lehetőségeit és a főiskolások erőt. Ez a probléma, ha gyökerei után nézünk, szorosan összefügg az intelligencia mennyiségi és minőségi tultermelésével épügy, mint a végzetek elhelyezkedésével, ami végső fokon mind az egész erdélyi magyarság anyagi megszervezkedésének problémájába torkollik bele. Az ifjúság autonóm felelős segélykiosztása csak kiegészítő része lehet annak a nagy körnek, amelynek nagyobbik részét az előttünkjáró generációknak kell kiépíteni és amely a pályaválasztás megszervezésén túl a tömeges, de állandó kis összegekből való segély biztosításán át (minden társadalmi osztályra kiterjedve) a végzetek szervezkedését a foglalkozási ágak önmagukat kiegészítő autonóm szervein át egyetlen kerek és teljes egészben oldaná meg. Diáksegélyakcióinkat a szükség máris rákényszerítte az eddigi

szervezetlen adományozási módszer szervezettebb tételére irányuló lépésekre, 10 és 20 Leies adományok rendszeresítésére. Bizonyos, hogy e téren döntő feladat vár a most végzőkre, akiknek így a főiskolás anyagi problémák határait megismerve, a maguk keserves tapasztalatán okulva a végzettek gazdasági szervezkedését úgy kell intézniök, hogy az kiemelni segítse az anyagi nyomorúságból azt a magyar főiskolás ifjúságot, amely pályaválasztási tanáccsal és az erdélyi magyarság megállapítandó szükségleteinek mértékében az egyetemre és a főiskolákra megy.

A főiskolás élet a végzettek öntudatos rajait bocsátja ki az erdélyi magyarság számára. Nekik, a végzetteknek, kell gondoskodni arról, hogy a maguk problémáit az egész erdélyi magyarság érdekeinek irányában oldják meg, ami a főiskolás életre való indirekt visszahatásában további értékes erdélyi magyar és jó állampolgár utánpótlás kialakulását biztosítja. (Ilyen elgondolásban a mai főiskolások és végzettek látszólagos ellentétei egy nagyobb koncepció közös munkájában egyesülhetnek.)

III.

Ha szellemi horizontot akar kialakítani az ifjúság, az erdélyi magyarság kollektív erőt erre csak a faluban találja meg, anyagi kérdésein gondolkodik, elhelyezkedési lehetősége, s a segélyezést megoldó intézmények, nagy társadalmi szervezet alapja megint csak a falu. Az erdélyi falu ma minden főiskolás problémának a célja. És az erdélyi falu ma az erdélyi magyarság minden problémájának a gyökere és megoldási útja. Ő gazdasági, ő szociális és ő kulturális alapunk. Ő a reménye és biztosítéka egy korszerűen egyetemes emberi és gyökeresen erdélyi magyar megújulásnak.

„Megújulás érkezik. Ennek csak két rezervárja lehet: az ifjúság, mint ilyen és a falu, mint ilyen“ — írja Spectator. — A faluból az értékeket felhozni, saját rendeltetésének öntudatát oda elvinni: az ifjúság legszentebb kötelessége.

A főiskolás problémák bizonyos fókig önállóak. És függetlennek és szabadnak kell maradni mindig az ifjúság becsületos tájékozódni kívánó ösztönének.

Bizonyos fokon túl azonban úgy szellemi, mint az anyagi főiskolás problémák csak fogaskerekei más erdélyi magyar problémáknak, minden erdélyi magyar problémának.

A főiskolás élet így előkészületi iskola. A főiskolás élet modell: az erdélyi magyarság minden problémáját megtalálod ott kicsiben. És aki a kis problémákban megoldást kap, az reménnyel láthat hozzá a nagyobb erdélyi magyar kérdések szolgálatához. *De nem fog érteni az erdélyi magyar kérdések szolgálatához az aki a főiskolás problémákon át magának erre tájékozást és gyakorlatot nem szerzett.*

Ezért nem egyesek jó, vagy rosszhiszemű érvényesülésének problémája a mi ifjúsági életünk, hanem az egész erdélyi magyar regenerálódás problémája, amelynek éppen ezért minden magyar főiskolásra szüksége van. A főiskolás életben nem szabad senkinek nélkülözhetetlennek lenni, de senkinek sem szabad fölöslegesnek lenni. Minden nélkülözhetetlenségi elképzelés individuális koncepciókra épít

és ellenkezik az igazi önkormányzati szellemmel. És nem önkormányzati szellem az, amelyikben mindenki, aki a sorsközösséget vállalja, meg nem tudja találni a maga helyét. És elvesz az, aki nélkülözhetetlennek tartja magát, de még inkább elvesz az, aki a „főlölsleges vagyok“-ot hangoztatja lustasága lepezésére. A közösség pedig megteremti a hiu „nélkülözhetetlenek“ helyébe az utánpótlást és igazán, végzetesen, egészen egyéni elpusztulásukig főlölslegessé teszi azokat, akik nem értették meg az Idő szavát az erdélyi magyarság és az erdélyi magyar ifjuság számára.

A húszévesek és harmincévesek kérdéséhez.

Hozzászólás László Ferenc: Húszévesek és harmincévesek című cikkéhez.

A gyökérnélküli szervezetlen kisebbségi életből eddig nem lehetett egy összefüggő kulturális és gazdasági szervezetet kialakítani, ennek oka elsősorban e kis magyar társadalom különbözőségeiben rejlett.

Vannak húszévesek és harmincévesek és negyvenévesek — és vannak magyarok: a nép, a többség, akik semmit se tudnak róluk, legfeljebb hallomásból. Nem tudnak az ilyen küzdelmekről, mert még újságot sem tudnak szerezni, mert a gazdasági szervezetlenség miatt a krízis sziventalálta azt a magyar réteget, mely elsősorban lehetne támasza az egész romániai magyarság szociális életének.

László mult cikkében igyekezett meghatározni e különböző korosztályokról elnevezett csoportok karakterét, de ő mint „húszéves“ ebből a szempontból nézi inkább, talán akaratlanul. Igaza van. A húszévesek egyöntetű zárt tömeg, melynek, ha most nincsenek is határozott körvonalu elgondolásai, mindenesetre a jövőt kell a kezébe vennie, lévén ez kimondott kötelessége.

Ez a réteg hivatott a következők kinevelésére, *olyannak kell tehát lennie, hogy kizárja magából a multak' foggatékosságait, felkészüljön elméletileg és gyakorlatilag, hogy az erdélyi magyarság nehéz problémáit sikeresen oldhassa meg.* Ő már teljesen a romániai viszonyokba beleilleszkedett „kisebbségi“ tömeg és ez adja meg karakterét is.

A harmincévesek? Lehet néhány emberből álló politikai csoport, amely talán magyarságunk kiváló átkaképen külön nevet adott magának, de melynek törekvései megegyeznek sok, más korosztálybeli magyar elgondolásával, tehát nem csak részükre van ez a szerep kiválasztva.

A politika mint öncél kisebbségi életünk keretében nem lehetséges, mihelyt ilyen irányt vesz fel, a tömegek elfordulnak politikusainktól, mert ebben a keretben a politika csak mint eszköz szerepelhet a népi boldogulásért és nem egyének céljainak eléréséért. A kisebbségi politika egy részét alkotja annak a főleg gazdasági szervezkedésnek, melynek meg kell indulnia előbb-utóbb, hogy az elproletá-

riasodás felé induló népet kimentse saját rémálmainak köréből, igazi fajszeretettel visszaadja a való életnek.

A harmincévesek nagyon heterogén tömege tehát próbálkozik egyöntetűséget felvenni, szervezettséget belehozni generációk és a háboru által elrontott életébe. Ez azonban igen nehéz dolog, e réteg természetéből következően. Nézzük őket egy kissé közelebbről.

Ez a réteg kezdődik mondjuk a 35 és végződik a 27 éveseknél körülbelül. Aki ma 30 éves a tulajdonképeni háboruban még nem volt aktív katona, de még végigélte teljes beidegzettséggel az ez alatti és utáni állapotot. Tehát ezek ma a 30—27 év közöttiek. A másik, idősebb rész már résztvett teljes aktivitással ez idők minden változásában, kezdve a mozgósítástól a mai napig.

Mi történt e réteggel az imperiumváltozás után? Aki nem akart az új helyzettel megbékülni, eltávozott az országból, ezek itt nem jönnek számításba.

Igen tekintélyes rész eiment a magyarországi és más külföldi egyetemekre. Ott elvégezvén tanulmányait, visszajött. És ha visszajöttek, jó állampolgárok akarnak lenni és bele akarnak illeszkedni az itteni életbe. A felfogásuk azonban természetszerűleg különbözik a már beleilleszkedettekétől. Más szervezeteket láttak, erősebb, öntudatosabb külföldi mintákat, amelyekben esetleg hosszabb időn át éltek is. Ez adja azt a kontrasztot, azt az ellentétet, amely elválasztja tőlük, sőt szinte szembeállítja velük a „húszéveseket“.

E részt nagyon lekötötték az elhelyezkedés problémái, hisz ez a kisebbségi kérdés csak egyik oldala az itteni életnek. Nagyon sokan kevések régóta, sőt a mai állapotban alig van elhelyezkedési eshetőségük. Nagyrésze van e helyzet kialakulásában azonban a szervezetlenségnek is.

Az itthon maradó rész hamarabb beleilleszkedett a helyzetbe azokkal együtt, kik bármi okból itthon vagy másutt félbehagyták főiskolai tanulmányaikat.

Ma a helyzet olyan, hogy kevesen mennek már a magyar egyetemekre, sőt a külföldiekre se. A hazajött és itthon maradt harmincasok az egzisztencia és családalapítás korszakában vannak. Túltengő közöttük a technikus, mérnök, kevesebb az orvos és más diplomás, akiknek idegen diplomájuk és kevesebb román tudásuk miatt erősen kell küzdeniök az étellel, élelmesebbek lettek, míg a húszasok a gyakorlati étellel szemben még gyakorlatlanok, sokszor gyámoltalanul állanak, s az előbbieknél már a koruknál fogva is erősebb könyökük lévén, az élet gyakran kihozza az esetenkénti összeütközést — még magyarok között is.

Innen van, hogy szinte hadüzenetképen kell hallani és olvasni a húszasok és harmincasok mozgalmának jelentőségéről és arról, hogy melyik lesz méltóbb a magyarság vezetésére. Ez már belső politika. És nem látjuk, hogy e beállított küzdelem ilyen értelemben alig létezik, hisz a harmincasok magukra hagyva egyénenként dolgoznak, politikai csoportjuk a mai egyetemi hallgatókat az ő köreiken belül nem érdekelhetik.

Igazi harmincas mozgalom nincs, mint ahogy lényegében húszas sincs, csak egyetemi nevelés. Innen ki kell zárni a politikát,

és tehát egy jövő kisebbséget életre való elő és önnnevelés, mert mire egy húszasból vezető ember lesz, már régen kinőtt az egyetemi keretektől, abból az ágyból, melynek ki kell tenyésztenie a jövő vezetőket, akik a fajszeretet mindent lenyűgöző hatása alatt dolgoznak népükért.

Egyet meglehet csinálni. Ezeket a keringő harmincasokat bevonni — szeretettel — a népi munkába, felhasználni szövetkezetek vezetőségében, az általános kulturális tevékenység professzionális munkáiban. Állásnélküli mérnökeink, orvosaink és ma már sajnos egyéb diplomásaink szívesen és kézséggel mennének a nép közé, hisz jövőjük megszervezéséről másként nem dönthetnek.

Ezt a gazdasági és kulturális szervezettséget a húszéveseknek kell megindítaniok, mert ők azok, akik a falu bevonásával egyedüli gyökérszálát alkotják kisebbségi jövőnknek.

Igy válnának a húszasok harmincasokká és így lenne egy új, igazi vezetősége a magyarságnak.

Létre kell hozni a közeledést a különböző évek között, hogy — mire megvénülünk — az a 15 évnyi kor és véleménykülömbőség éppen úgy elenyésszen, amint az a régi, idejétmúlt kényelmesség és cselekvési iszony is, remélhetőleg el fog tűnni.

Angyal Andor mérnök.

Korunk arcához

Jutalmat kap, aki ennél is többet kíhoz egy versből

Verset ír egy fiatal író. Alája írja, hogy hol és mikor írta. A versben leírja a falusi lányok és fiúk táncát, ölelkezését. Az ölelkezés gyümölcse gyermekhulla. A hullát az Olt viszi lefele.

A versre azt mondták: népgyalázás, a székely nép gyalázása, mert véletlenül a Székelyföldön dobta ki magából versét az író.

Dátumot is írt a vers alá, a dátum összeesett magánlátogatása idejével. Rákiáltották, hogy hálátlan. Leköpte a házigazdát.

Az író fiatalember meg kell vádolni az egész ifiutalyságot. Az ifjuság gyalazta meg a székely népet. Az író munkatársa egy lapnak. *A lap* gyalazta meg a székely népet. A lap munkatársai falumunkát végeznek. *A falumunka* megmérgezi a népet. El kell vadi-tani egymástól a népet és a fiatalokat.

Az író neve szlávós. Rá kell kiáltani, hogy nem magyar. Vér-vizsgát kell rendezni, nevet kell elemezni.

Az író református, a megbotránkozott katolikus. Össze kell vesztetni a két egyház ifiutalyságát, szét kell törni a féltve ápolt felekezeti békét.

Az egész kis esetet pedig azért kell világgá kürtölni, hogy észrevegyék azt, aki megbotránkozott. Hogy mindenkinek odaki-bálhassa: én vagyok a székely falu-munka egyetlen szabadalmazott cége.

„Az ifjuság állást foglal“

A csehszlováktól kisebbségi magyar ifjuság röpirata a csehszlováktól magyar tudományos társaság megalakulása alkalmából. Pozsony, 1931. december.

Massaryk G. Tamás, a csehszlovák köztársaság elnöke egymillió csehkoronát adományozott egy szlovenszkói magyar tudományos, irodalmi és művészeti társaság céljaira, amely 1931 november 9-én meg is alakult. Ennek a társaságnak igen nagy jövője lehetne a szlovenszkói magyar kisebbségi életben s ezért az egyetemi ifjuság sem nézhette közönyösen a sorsát. Annál is inkább, mert új helyzetében „a kisebbségi öncélú és sajátos kulturumogalom zászlóját elsőnek az ifjuság ragadta a kezébe.“ A múlt értékeiből átmentette és magáévá tette „a magyar kultúra folytonos vonalát“, ami küzdelemre és szervezkedésre serkentette „az átértékelő, munkás, építő jövő felé.“ Új, nyugati eszmékkel s Ady, Móricz és Szabó Dezső költészetével és irányításával a szívükben indultak el a ma már mindenki által ismert szervezetek: A Sarló, a Corvina, a Prohászka-körök s a főiskolás cserkészlet, egy új és egységes kulturális állásfoglalás szolgálatában. Ezeknek s az erős sajtómunkásságnak az aktivitásából született meg a szlovenszkói magyar ifjuság koncepciója: „a kisebbségi sors reális megismerésén keresztül, az objektív tudományosság talaján állva, a kollektív szempontú munka a magyar tömegekért a korszerű haladás jegyében.“

Természetes hát, hogy ez az egységes felfogású, kialakult céltudatu fiatalság felismerte az új munkalehetőségeket a társaság megalakulásában. Köszönetet is szavaz az Elnöknek, de nem felejtí el, hogy az egymillió adománnyal szemben „évente 11 millióval rövidül meg a magyar kisebbség iskola- és kultur-ügye a csehszlovák köztársaságban.“

A társaságtól objektív, tudományos munkát vár. „De mivel az ifjuság a megalakulással és előzményeivel kapcsolatban az egységes irányítású, koncepciójú és szigorúan tudományos munka hiányát vette észre — a társaság mai napig is programmtalan s eddigi megnyilatkozásai és tagjainak összeállításá nem biztosítják egyáltalán a politikamentességét,“ elhatározta, hogy állást foglal s a Duka Zólyomi Norbert dr., Deme Lajos és Berecz Kálmánból álló bizottság 1931. november 15-én gyűlést hívott össze a pozsonyi Komensky-egyetem jogi fakultásán. A gyűlésen, amelyen az ifjuság minden rétege és felfogása képviseltette magát, elhatározták, hogy egy bizottság a felszólalók által benyújtott tervezetek alapján memorandumot készítsen s terjesszen elő az Elnöknek, amelyben kifejezik az ifjuság kívánságait és igényeit az új társaság programjával szemben s munkatervezetet adnak neki.

A bizottság (Balogh Edgár, Berecz Kálmán, Duka Zólyomi Norbert dr., Grüner Géza, Jócsik Lajos, Narancsik Imre, Peéry Rezső,

és Szalonka István) ki is dolgozza a rábizott tervezetet s 1931. decemberében közrebocsátotta.

* * *

A munkatervezet elkészítésében az a tudat vezette a bizottságot, hogy a Társaság munkája céljának a szlovenszkói kisebbség életének és létkérdéseinek reális megismerésének kell lennie. „Mivel a kisebbségi sors égető problémái nem engedik meg a tudományok öncélúságát“ a munkaprogramm csak a szükségszerű tudományágak művelését öleli fel.

A tudományos munka rendszeressé és céltudatosá tétele végett 6 alosztály létesítését javasolja: szociológiai, kisebbségi jogi és ismereti, néprajzi, néptörténeti és kisebbségi magyar irodalomtörténeti osztályokat, melyeknek külön-külön részletes tervezetet ad.

A *szociográfiai alosztály* hármias munkát végez. Elsősorban kurzusokon kiképzti munkatársait a szociográfiai anyaggyűjtésre. Aztán munkatervezetet és kérdőíveket ad a városi és falusi gyűjtőbizottságoknak, ill. vándorcsoportoknak. Állandó falusi munkatársakat toboroz. Végül összefoglalja az anyaggyűjtés eredményét, fényképgyűjtemény, a kitöltött kérdőívek és a szakkönyvtár alapján. Pályadíjakat tűz ki egyes részletkérdések feldolgozására s az anyagot előadások s kiállítások által hasznosítja.

Mint hogy a fiatalság meggyőződése szerint „a szociálizmus a jövő század életformája“, kívánja, hogy a Társaság teremtsen meg munkálja és támogassa a szlovenszkói magyar, tisztán tudományos *szociológiát*. A tárgyában időszerű, objektív tudományosságú, a szellemi és anyagi kultúra egész körét s a modern szociálizmus rendszereit felölelő és tárgyaló szociológiai munkát a Társaság önálló kutatások, könyvismertetések, kritikák és folyóiratszemlék, saját lap- és könyvkiadások által igyekezzék végezni s ennek elősegítése céljából lépjen érintkezésbe bel- és külföldi szociológiai társulatokkal.

A kisebbségi kérdés a magyarság egyik legfontosabb problémája. Ezért szervezzen a Társaság *kisebbségi alosztályt*, melynek a kisebbségi kérdés objektív tanulmányozása és megoldása lenne a feladata. E célból a munkaprogramm főbb pontjai lennének: 1. A magyarországi volt nemzetiségek objektív történetének és az erre vonatkozó irodalom bibliográfiájának megírása. 2. A kisebbségi kérdés elméleti és jogi tanulmányozása, a nemzetközi szerződések és a külföldi kisebbségeket tárgyaló irodalom ismerete, végül 3. A szlovenszkói és utódállambeli kisebbségi statisztika minden szempontot kimerítő összeállítása és tanulmányozása. Lépjen az alosztály érintkezésbe a kérdés tanulmányozására alakult társaságokkal és szervezzen magának levéltárt és komplekt szakkönyvtárt.

A *néprajzi alosztály* gyűjtse össze, konzerválja, dolgozza fel és hasznosítsa a magyar népi kultúra ma még fellelhető alkotásait. Szervezzen a társaság etnográfiai muzeumot, rajz- és fotó-gyűjteményt. Gyűjtsenek össze, illetve deklaráljanak műemlékké minden erre érdemes magyar néprajzi emléket. A gyűjtött anyagot az alosztály külföldi szakemberek bevonásával tudományosan dolgozza fel. A szó, betű, rádió, zene, kép és iskolák útján tegye közkincsé

és mentsen meg belőle minden értéket egy jövőben kialakuló népi kultúra számára.

Mínthogy Szlovenszko történetével egy-két részletmunka, vagy nem elég objektív feldolgozás kivételével nem foglalkoztak, javasolja a bizottság, hogy a *néptörténeti alosztály* a ma még zavaros, tisztázatlan és rendszertelen történeti kérdéseket vizsgálja, világítsa meg történetileg és kritikai alapon dolgozza fel. Deme Lajos cikkében rámutat a dőlőnév-kutatás fontosságára is. (Erdélyi fiatal történészek!)

A *kisebbségi irodalomtörténeti alosztály* feladata, hogy a magyar diákság mai szomorú kulturális perspektíváját új lehetőségekkel javítsa meg, kapcsolja vissza a magyar kulturfolytonosságba. Ezért készítse el a szlovenszko magyar kisebbségi szépirodalom teljes bibliografiáját, ezt kritikaileg mérje fel, dolgozza fel a magyarországiak számára hozzáférhetetlen irodalomtörténeti adatokat s vigyázzon fel a népkönyvtárakra. Térjen át az általános magyar irodalomtörténet területére olyan kérdésekben, melyeknek objektív tárgyalása másutt politikai vagy ideológiai akadályokba ütközne. Ennek a munkának előfeltételei a szakkönyvtár, megközelítően teljes folyóirattá, objektív tudományos kritikai tónus, lap, melyben esszék foglalkoznának irodalmi kérdésekkel és a budapesti tanulmányutak biztosítása. A munkát minden politikai szemponttól függetlenül kell.

Mínthogy a magyar kisebbség Csehszlovákiában elszigetelve fennmaradni nem képes, *szláv-magyar kulturkapcsolatok* kell létesíteni. Ezért a Társaság tagjaiból és szlovák s magyarországi vezetőemberekből bizottságot kell alakítani, mely tudományos, irodalmi és művészeti uton próbálna őszinte közeledést létesíteni a két nép között.

Végül kéri az ifjuság „mindazokat, akiknek kezében ott látja a megvalósulás eszközeit, hogy jól gondolják a rájuk bízott drága értéket, a 12 év óta árván küzdő szlovenszko magyar kisebbség kulturfeljődését.

* * *

Ezeket olvassuk a szlovenszko magyar ifjuság röpiratában s szeretettel hajlunk a testvérhangok felé. Magyar fiatalság és kisebbségi fiatalság hangjai ezek, amilyenek mi is vagyunk. Bátor fellépésük egységes frontvonalba tömörülésük mutatja, hogy a szlovenszko magyar ifjuság odaadó szeretettel és kész tervekkel indul az új magyar jövő felé.

Ilyen messziről, a viszonyokat hiányosan ismerve, nem mondhatunk ítéletet a tervezet helytállóságáról, de annyit leszögezhetünk, hogy a társaság ilyen szervezete minden kisebbségi problémát felölne s nálunk sem lehetne lényegében sokkal megfelelőbbet alkotni.

Előttünk példaképpen állhat a szlovenszkoiak nagyszerű szervezettsége és egységes munkaprogramja. Vajjon el fog-e jutni valaha ideig az erdélyi magyar fiatalság, hogy ilyen bátran, ilyen egyöntetűen adja bizonyítékát annak, hogy él és részt kér a magyar életből.

Makkai László.

Az „Uj Élet“ és az ifju katolicizmus

Az „Uj Élet“ a szlovenszkói magyar katolikusság megmozdulásáról hoz hírt. Megmozdult, „követeli az élethez való jogot és programot készít magának.“ A cím s a tartalom valami mást is mond nekünk: e mozgalom nemcsak katolikus, ennél több akar lenni, átfogóbb; az „ifju katolicizmus“ mozgalom kíván lenni. Harcos, tettekre megért és tettekben élő ez az ifju katolicizmus, melynek „feladata leszámolva a megalkuvó katolicizmussal, a tömegek katolikus radikalizálása (öntudatosítása), a katolicizmus megszervezése és tömegmozgalommá tétele.“ (I. sz. 24. old. Cvank L.: Ifju katolicizmus és katolikus öntudat).

De nem ez az ifju, nem ez az uj az ifju katolicizmusban, hiszen pusztán ez az expanzív vallásosság több joggal lenne nevezhető újraéledt, hódító katolicizmusnak. Ez az „ifju“ hangzásban is, de a lap tartalmában is sokkal többet mond: jelenti az uj és gazdag tartalmu gondolatok és eszmeáramlatok felvételére való permanens készséget, vágyakozást és akaratot. Jelenti a szociális megoldás sürgető parancsának megértését; állásfoglalást jelent korunk égető problémáival szemben. A félszeg „sekrestyekatolicizmus“ helyett, mely mindig csak „belső etikai élmény“ az ifju katolicizmus az áradó életben munkálkodó gyakorlati világnézet akar lenni. A katolicizmusban rejlő szociális erők egy hatalmas szociális küzdelemre készíti elő: „küzdeni akar az uj pogány kapitalizmus igazságtalanságai ellen a Quadragesimo anno szellemében, de egyben fölveszi a harcot a bolsevizmus rom-

boló munkájával szemben.“ (3. sz. 780. Figyelő.: A szlovenszkói magyar kat. ifjuság utja.) A szociális kérdésben elfoglalt álláspontja „azon az alapigazságon nyugszik, hogy az emberiség kilencven százalékat nem lehet tiz százalék alamizsna-morzsaúra utalni. A szociális kérdés megoldásához nemcsak a szeretet erényének gyakorlása, hanem társadalmi igazságosság szükséges.“ (I. sz. 4. o. Rády E.: Az ifj. kat. programja.)

Nem kerüli el figyelmét a ki-mondottan felekezeti jellegű mozgalom és magyarsága, fajisága közötti látszatra éles ellentét: hiszen ezért a mozgalomért a magyar egység megbontásának vádjával sujthatnak reá. Ime itt van újra egy súlyos érdekű — a mi speciális erdélyi viszonylatunkban még fokozottabb mértékben előretörő — kérdés bátor előtérbeállítása: „szükség van világnézeti elmélyedésre törekvő diákmozgalomra“ (3. sz. 105. o. „Szemle.“) Mindenik felekezeti egyesület a maga vitathatatlan, de a felekezetek közötti egyesületben észrevétlen maradó értékeit — saját körén belül tisztázva s így elkerülve a felekezeti-világnézeti villongást — hozza az egyetemes diákmozgalomba. „Mindezekkel a közös alapot a közös munkára, kiváltképpen közös magyar munkára íelkesen, önzetlenül, nagystíli és testvéri türelmesség szellemében akarjuk ápolni. Minden építő magyar diákmunkából részünket derekasan ki akarjuk venni.“ (3 sz. 110. oldal. „Fórum.“

*

Fel kell figyelünk, észre kell vennünk tehát, hogy az „Uj

Élet"-nek, az ifju katolicizmusnak, mint *katolikus* ifjuságnak van meg az állásfoglalása és programja a szocializmus, a kapitalizmus, a fajiság kérdéseiben. Figyelemreméltó az a lendület, mélyel korunk igazi értékeinek szintézisét — a priori katolikus alapon ugyan — keresi. Figyelemreméltó, mert hiszen a valódi értékek helyes szintézise utján juthatunk csak el egy tisztult, haladást biztosító világnézethez, mely visszatartja gondolkozó, cselekedni akaró ifjuságunkat úgy a veszedelmes „reakciós“ neokonzervativizmustól, mint a lázas baloldali kilengésektől.

S ha mindenben mégsem látjuk fenntartás nélkül kritikán felül állónak az ifju katolicizmus akarattal teli megindulását, annak oka, hogy hiányzik nála a kiindulópont előitélettől és misztikától mentes megvizsgálása, hiányzik a fogalmak és tények megrevídiálásának vaskövetkezetességű végrehajtása. Az „Új Élet“-nek más problémák megvizsgálásánál és tények leszögezésénél (szocializmus, kapitalizmus, nemzetgazdaság, pl. 4. sz. 133. o. Rády E.: Középosztályunk beállitottsága, 4. sz. 122 o. P. Csávossy E.: A mai kapitalizmus és annak szelleme, vagy 3 sz. 97 o. Nagy T.: A magyar tanyavilág gazdasági problémái) tanúsított alaposágra törekvő kritikizmusa és finom dialektikája helyett azonnal metafizikai és történelmi misztikai talajra csuszik át, mihelyt a kérdés az „Egyház“ külső vagy belső lényegét érintené. Pedig egy világnézeti, egy „ifju“ mozgalomnak nem szabad semmit kritika nélkül készként elfogadnia. Nem szabad fogalmakat, mint kereszténység, katolicizmus, Egyház,

fenntartás nélkül és a priori azonosítania, mert ez a logika kényszer erejével odaviszi, hogy az Egyházat is, mint az emberi dolgok felett álló, revídiálhatatlan entitást fogja föl, felejtve, hogy az egyházak a jézusi gondolat *realizálására* hivatott, de esendő emberekből álló és azok által vezetett intézmények.

Kötelességünk — tudatában lévén az egyházak igazi nagy, szociális értékeinek — azok szervezetét és ideológiáját revízió alá vennünk bátor felelősségvállalással, mert különben könnyen megtörténhetik, hogy ahelyett, hogy hivatásuk magaslatára emelkedve, — a szociális küzdelem előharcosaként — a szociális embertípus szellemi kitermelésén munkálhatnának, ehelyett a folytonos továbbhaladás utjából félre hullanak, a reális élet vérkeringésével való kapcsolatokat elveszítik és viselik az el nem végzett kötelesség történelmi felelősségét.

Induljunk el tehát és induljon el minden „ifju“ akarat az elfogulatlanul felnyitott, éles, objektív kritikával. Megtisztított alapelvekből a kiegyensúlyozott világnézet szintézise s azon keresztül a gyakorlati szociális küzdelem felé s legyen jelszava a fogalmakkal, a múlttal, a kényelmes „tradíciókkal“ való megértő objektív, de — ahol azok életellenesnek bizonyulnak — bátor leszámoló.

Ifj. Ürmösi Károly.

Korunk Szava. (Az ifju katolicizmus folyóirata. Aktív katolikus organum. Szerk: Széchenyi György gróf. Budapest. Kétheti szemle.) Öt lapszám fekszik előttünk. Már a fejléc is feltűnő. Eltakartam az alcímet s több barátomtól megkérdeztem, miféle

organumnak itéli a fejléc után. Mindenki azt válaszolta, csak valami szabadszelleme baloldali lap lehet. Ritkán voltam még ugy újsággal, amelyik ennyire nem azt adta, amit feltételeztem róla. Egészen modern újság külső kiállításától a hanghordozásáig. Abban is modern, hogy nem lehet tisztába jönni felfogásával. Eddigi kategóriáinkkal nem tudjuk magunkba fogni. Katolikus lap és súlyos kritika alá fogja az egyház nem egy megmozdulását. A szociális és gazdasági válság okait világosan elétárja. Határozottan állást foglal a kapitalizmus ellen. Az úgynevezett keresztény szocializmust csödbben látja. Az új ut felé nyitva hagyja

az ajtót. Herceg Ferencet kis fiúnak tartja, irodalmára előlegezi a feledés fátyolát. Móriczot értékek tartja, jelentőségét elismeri. Új utját nem mutatja. Csak általános tételként utal ilyen gyanánt a tiszta életerős katolicizmusra. Mi a részletezésre voúnánk kíváncsiak. Bátor hangját meg kell dicsérnünk. Végleges ítéletünk kimondásához újabb számaint is el kell olvasnunk. Aki a mai kor lelkét megakarja ismerni, okvetlenül tanulmányozza ezt a lapot, amelyik megkísérli a katolikumot korunk nyelvén fejezni ki. Nem korunk szava, hanem a megújuló katolicizmus mai szava.

L. D.

AZ ERDÉLYI FIATALOK PÓSTÁJA

Gondolataink kicserélésének az eddiginél közvetlenebb személyes formáját akartuk megteremteni ez új rovatunk által, amely közli a mi kérdéseinket, amelyekre feleletet: őszinte visszhangot várunk (*Mi kérdezzük*) és *Ti kérdezitek* c. alatt helyet ad mindenki feltörekvő kérdésének, a kérdésekre választ is adva: „*Nem egyedül tied az a kérdés, ami gyötör: de mindnyájunk fiatal életének problémája.*“ Közös kötelesség hát az őszinte kérdezés és az őszinte felelet. Az őszinte kérdezés ugylátszik könnyebb, mint az őszinte felelet. *Mi kérdezzük* címmel feltett kérdéseinkre alig pár felelet jött be. Ezért újra kérdezzük e kérdéseket.

A kérdések közül egyesekre is lehet válaszolni. Válasz elé felirandó a kérdés szövege.

A *Ti kérdezitek* rovat érdekes kérdéseket vetett fel. Közülük az első *Makkai László* őszintén, saját nevével kérdez. De ha valakit ettől visszatart a szemérmesség, névtelenül is kérdezhet, szeretettel várjuk kérdéseit és őszintén és lelkiismeretesen akarunk mindenre válaszolni.

Ti kérdezitek rovatunkra beérkezett kérdéseket itt adjuk, az egyes kérdések után következnek válaszaink.

A harmadik generáció

A Helikon legutóbbi számában új név tűnt fel, a Kovács Istváné. Három verral, ebben a mai rohanó világban nagyon hálát-

lan anyaggal jött. Mégis egyik verse pendített meg bennem nagyon különös hurokat, habár éppen ellenkezőket, mint amilyen gondolatokkal írta, de nagyon, végtelenen aktuális gondolatok születtek belőle,

A címe: Sodomában. Ez a legujabb neve nála Erdélynek, amelyik már olyan sok nevet viselt és fog viselni. Ebben a pusztuló városban „ólomlábon sóbálvány Lótok járnak“, akik „összebujnak titkukat őrző öregek módján, kik nem akarják hinni, hogy ınaikból elillant az erő.“ Az öregek generációja, akik „kacagva dobják legszebb virágukat a multnak.“ De a fiatalság vonata robbog „és dala száll“, „femetőktől temetőkig hiába várnak vén halotti árnyak“, kendőjük egyre lobog a multnak.“

Boldog, új himnusza az erőnek, a kedvtől duzzadó fiatalságnak s ami a fő, a céltudatos és öntudatos előretörésnek. Mögöttük hosszú sorban sóbálványok maradoznak el, akik visszanéztek, pedig „sem megállni, sem visszanézni nem lehet.“ A sorból kiálló feje felett „sötét rebbenéssel“ csap át az idő.

Itt kell szembenéznünk a harmadik generáció problémájával. Mert ezek a sóbálványok nem az öregek, mint Kovács István hiszi. Azok a városban bujnak össze, a multban melengetőznek. Ezek a sóbálványok a választalon, talán a zsákutcában levő ifjuságé, amelyik nem tud választani a mult és az új jövő közt s megkövül a kettő választutján.

Ennek a kis Erdélynek mai magyar életét nagy viharok dölják, melyeket a most nagyon divatos generációs problémák (husz évesek, harmincévesek, negyvenévesek stb.) kavargatnak. Első pillantásra úgy látszanék, hogy most egy új generációt dobnék be a harc vonalba (talán a tízéveseket?). De nem. Nem évekkel számlált és fizikailag megkülönböztethető generációkról akarok beszélni, hanem az ideológiák nemzedékeiről, korkülönbőség nélkül.

És főleg arról a generációról, a „harmadik“-ról, mely ugyszólva két szék közt a pad alatt maradt.

Két ideológia malomköve közt örlődünk. Általánosságban multnak és jövőnek szoktuk nevezni őket. Ha jobban szembenéznünk velük: a polgári gondolkozás és az új szocialista világregnd katonái szegeznek egymásnak szuronyt.

Boldog az ifjuságból az, aki világnézetileg teljesen el tud helyezkedni az utóbbiban. Annak a kendője bátran loboghat a multnak. Talán a multtal tartók elenyészően csekély pártja sem szenved lelki válságban.

De rettenetes a helyzete azoknak, akiket én „harmadik generáció“-nak nevezek.

Ezek, akik előtt a bálványozott mult fekete hibái sötét felhőként tornyosulnak, ismerik ezeket a hibákat és boldogan futnának belőlük új, szebb jövőbe.

De a jövő gárdájának, a második generációnak ideológiája gyötrelmes rablánc nekik. A dogmává szilárdult szocialista tanokat nem tudják már a saját viszonyaikhoz hajlítani. Az ily formában elképzelt jövő menthetetlenül sivár előttük, a szürkéségnek ez az új forradalma csak félelemmel és irtózással tölti el őket.

A multban támaszt már nem kapnak. Tulságosan felnyitották

ahhoz a szemeket. De ezek a vádló szürkére nyílt szemek izzó irigységgel feszülnek a múltba, annak öntudatlan, de boldognak hitt ideológiájába. Irigylük apáikat a múltért és kívánják, hogy vagy akkor, vagy sohse éltek volna. Keserű nekik nagyon tudni azt, hogy a visszaút *ma* halált jelent.

Nem olyan választalon állnak, ahol két ut közül bármelyiket lehet választani. Ők mind a két utat egyformán gyűölik, de tehetetlenül kívánják is.

Ne higgye senki, hogy rémmeséket mondok. Nézzon csak szét akárki az erdélyi magyar ifjuság között s meglátja ennek a „harmadik generáció“ nak ijesztően nagy számát.

Az öregek generációja megzavarodva menti a múltat. A fiatalok vissza nem nézve robognak új célok felé. S közbül hosszú sor sóbálvány határozott, rendíthetetlen határozottságban mered a múltváros romjaira. Tőlük hangozhatnak az új énekek, új harcok riadó, ők nem mozdulnak. Hívhatja őket minden szépségével a múlt, ismerik már.

Vajjon lesz ezek számára új ideológia?

Más célok, más harcok?

Vagy mindörökre így maradnak nagy kérdőjelekként, kétségbeejtő merevséggel szegezve szemüket a romokra?

Kaphatunk-e erre választ?

Makkai László.

Válasz:

Az igazi sóbálványok azok, akik akár a jobb, akár a baloldali dogmatikus világnézetek mellett már döntöttek. Ezek épen dogmatikus felfogásuk miatt válltak megmerevedett sóbálványokká. Azok a boldogok, az igazi fiatalok, akik közbül állanak. Ne gondolja, hogy a pad alá estek. Ezek élnek, ezek reagálnak, ezekben fog a nekünk való új jövendő kibontakozni. Mi mindég azt hirdetjük, hogy nem szabad kész, dogmatikus igazságokat elfogadni. *Az ifjuság nagy joga és kötelessége a keresés.* Aki keres talál, Nem kész igazságokat, hanem saját magában átélt, magából kisarjadt új, életerős, idevaló igazságokat. Én nem látom olyan tragikusnak a legfiatalabb gondolkozni akaró ifjusági réteg sorsát. Csak önmaga ne higgye el, hogy megmerevedett sóbálvány s nem is lesz az soha. Elfogunk jutni a *mi* igazságunkhoz, a *mi* utunkhoz. Tulmegyünk a sóbálványok kettős sora között. Mindenből magunkba szívjuk azt, ami élet s a halottakat rábizzuk a halottakra, tessék el egymást. Mi ne tessék el magunkat, Erdély feltört teste hív új magvetésre.

Kérdés:

„Miért nem folytatódik az egyházunk múltja és jelenje című előadássorozat, amelynek nagyon szép előadásai voltak. Az ifjuság közönye miatt nem maradhatott abba, mert amíg folyt, egész szép közönsége volt.“

Válasz:

Egészen pontos feleletet adni nem tudunk arranézve, hogy miért akadt meg ez a hiánytpótló előadássorozat. Ennek a ciklusnak a terve a főiskolás egyesületek elnökei között vetődött fel, így az érdekelt felekezeti főiskolás egyesületek elnökei bizonyosan tudnának valami felvilágosítást adni. Mi a magunk részéről is feltétlenül kívánatosnak tartjuk, hogy egyházainkkal, mint történelmi produktumokkal és társadalmi tényezőkkel is minden erdélyi magyar ifju megismerkedjék; ez nélkülözhetetlenül hozzátartozik az erdélyi magyarság pontos

állapotrajzához. Osztozunk önnel abban a kívánságban, hogy ez a szépen indult előadás-sorozat még ebben a tanévben is fog folytatódni.

Kérdés :

„Meg van a reménység arra, hogy a mai tizennyolcévesekből öntudatosabbak lesznek, mint a mai 25—30 évesekből?”

Válasz :

A kérdés kissé platonikus. Mindenekelőtt a generációk közötti ötvenkénti különbségt.vés mesterkélrt. Végzés után nagyon elmosódik pár évnyi korkülömbőség. A reménység *in teoria* feltétlenül meg van a tizennyolcévesek fejlődésképessége iránt, *in praxi* azonban csak egyénenként lehet megítélni kinek-kinek értékeit. Egy szomorú jelenséget a tizennyolcévesekről mindenesetre fel kell jegyezni: nem elég öntudatosak arra, hogy megérezzék a főiskolás élet problémáiban való részvétel és közös munkavállalás nekik is hasznos kötelességét. Szemináriumi előadásokra alig járnak, pedig 6—7 téma között választhatnának, főiskolás egyletekben alig vesznek részt. Reméljük azonban, hogy ez inkább az egyetemi élet első impresszióinak a feldolgozása alatti várakozási idő, mint közöny. Mert az a generáció lesz értékesebb, amelyik képzetebb lesz szaktanulmányai mellett az erdélyi magyarság dolgaiban is és amelyik emellett a közös társadalmi életre is gyakorlottságot szerez az egyesületekben.

A MI K Ö N Y V E I N K

Domokos Pál Péter : A moldvai magyarság.* (Csiksomlyó 1931.)

Moldvában közel 100.000 katolikus magyar él. Ez a magyarság nagyrészen őslakosság, mely még a vándorlások idején maradt a Szeret, Pruth, Beszterce és a Tatros vizek vidékein. Erre a magyarságra az utolsó ezer esztendőben a sorsnak szinte elviselhetetlen mostohaságai nehezdedtek. Erről a magyarságról mi csak annyit tudtunk ímbolygó, ködös sejtéssel, hogy létezik.

* Szerzőnek lapunkat és falu-munkánk sértő nyilatkozata nem lehet akadály a annak, hogy könyve értékeire az ifjuság figyelmét fel ne hívjuk. Azonban szerettük volna ha szerző nem került volna ellentmondásba könyve előszavának alábbi részével: „Figyelmeztetek mindenkit, hogy a mi sorsunk is a mindennél rettenetesebb csángómagyar sors lesz, ha sorainkban a szeretetlenség, egymás meg nem értése és a felekezeti ellentétek tovább nőnek.”
Szerk.

Erről beszél nekünk Domokos Pál Péter 300 oldalas könyve.

Egyfolytában olvastam végig, mint (bocsánat a profánságért), — mint egy érdekesítő regényt. Megfogtam és ő nem engedett el. De soha annyi szenvedést, megpróbáltatást és mégis annyi hűséget együvé halmozva nem olvastam. Amikor letettem, a fejem zúgott. Nem én tehetek róla. De sok századon keresztül, mind e mai napig sok-sok bűnt követett el a magyarság moldvai véreivel szemben. Ezer és talán még több esztendő; állandó passzív harc és szenvedés mindenféle hatalommal, ellenséggel és soha sehol egy reménységár. Ez a csángóság története. Számára még az egyház is csak pusztulást jelentett és jelent ma is. Milyen megszire esik a csángókat mindig csak kiszípolozó egyházi ténykedés Krisztus tanaitól. El kellett

volna vándorolnia, el kellett volna pusztulnia, vagy felolvadnia. De megmaradt mégis: magyarnak.

Erről beszél e könyv: nekünk, magyaroknak, róluk: magyarokról. Mert mi immár másfél-évtizedes együttlakás után sem tudunk róluk és nem törődünk velük. De hát ugy is jó, hogy ők még ennek ellenére is akarnak tudni rólunk. Eszembe jutnak a karjalai finnek.

A könyv foglalatla két főrésze szlik. Egy történeti részre, amely a XIII. sz. elejétől a XVII. sz. közepéig, azután a XVII. sz. közepétől a XIX. századig s végül a XIX. századbeli külső történetét adja a csángóságnak. Itt vannak feldolgozva a róluk szóló vélemények és megállapítások. Ugyancsak egy részletes bibliográfiát is kapunk. A második részben e magyarság mai, riport-szerű helyzetképe van megírva, melyet 65 kottás dal egészít ki. E résznek igen nagy értéke, hogy a lakodalmi szokásokat egy csángó magyar falusi ember tollából közli, aminél hübben más meg nem írhatta volna s mint módszer is elsőrangú.

Ez az ismertetés talán tulságosan szubjektív, mint szubjektív maga a könyv is. De én is csak azon a szemüvegen keresztül tudom látni ezt az ügyet, amelyen át Domokos Pál Péter is nézett, a legdrágább lencsén, amelyet nem gyártanak; a könnyön át. Mert 100.000 különélő, külön kulturájú magyarság elítélt sorsa mégis csak fájó seb kell legyen a többünknek is, akiket az Isten magyarokul teremtett. Hiába akarnék kritikát írni róla, ugy sem tudnék . . .

De a Domokos Pál Péter könyvét minden gondolkozó magyarnak ismernie kell. *Debreceni L.*

Kós Károly: Kalotaszeg. (Erdélyi Szépművészeti Céh.) Élő értéket láttató könyv. Kalotaszeg a maga belső és külső komplexuszaiban bontakozik ki előttünk.

Ez az írás is, mint az „Erdély” nem a tudós és nem is egészen a művész munkája, hanem az e kettőből alakult és apostoli lélekkel párosult kultúrpolitikusa — sőt egy cseppcskét a kultúrpolitikusa is. Aki az elmúlt külső események alatt belső folyamatok: a figyel és azokból próbálja felszínre hozni az általa felismert értékeket. Aki alapokat rak és köveket farag; utat jelöl a jövővendőnek a múlt és jelen irányvonalainak meglátott eredőjében.

Ezért a könyv a jövőbe néző ifjúság előtt jelentős mű. A történeti adatok felhozásában és alkalmazásában a szaktudós fog találni tévedéseket, hibákat és hiányokat is, de e könyvnek megállapításai, konkluziói azok, amikért íródott s amik igen figyelemreméltó dolgok.

E könyvben a magyarság legintelligensebb részének életén keresztül sok tanulságot láthatunk az összmagyarság életére vonatkozólag.

Kalotaszeg a legősibb települések egyike, bár fővonal mellett, mégis zártan fejlődik. Zárt fejlődése mellett is szinte első megértője és melegágya az új eszméknek. Innen szerveződik a népszabadságot is célzó huszitizmus s az azt kiegészítő urak forradalma. Kalotaszeg a független Erdély előérzője. Népe mozgó és felvilágosodott. És mégis megőrzi a pogány hagyományokat, mithoszt, aminek logikája van a mélyrelátó szem előtt. Megőrzi ősi ruházatát, magának külön művészetet fejleszt, amely állandóan vele mozog, gazdagodik és

fejlődik tovább. Élet és expanzív ereje nagy, Kolozsvár képét fél-század alatt képes átformálni. Népek között itt alakult ki az az ideális harmónia, amikor egymást támogatva élnek anélkül, hogy az egyik is kívánna a másiktól, vagy maga megtenné természeti adottságainak feladását.

E könyv ezeket mutatja meg és ezeknek keresi az okait, hogy kiemelve azokat, nekünk tanulságokul adja. Mik fejlesztették Kalotaszeget művészeti fogalom-má, népet a legintelligensebb és legottudatosabb magyar népévé,

ezt próbálja megmutatni Kós Károly. Históriaiban, leírásokban és elbeszélésekben. Mindenben rövid és frappáns, ami nagy érdeme a könyvnek.

Olvasva a Kós Károly könyvét, szemünk előtt tágabb horizontok nyílnak, öntudatunk nő és megnyugszik, akaratumk edződik. E könyvnek ott kell lennie minden erdélyi fiatal asztalán. És azért — mivel aránylag kevés példányban jelent meg, — mielőbb szeretnők látni a második kiadását is.

Debreceni László.

FIATALOK MUNKÁJA

Boldogasszony bucsuja: Buday György fametszetei a Szeged-alsó-variósi Havi Boldogasszony-napi bucsu emlékezetére. (Szeged 1931).

A mai művészeti desorientáció kellős-közepén a szinte reménye vesztett szemlélőnek végtelen jóleső meglepetést okoz, ha olykor valanonnán mégis felhangzik egy igaz hang, ha feltűnik egy tiszta sugár. Buday György fametszetei füzete ilyen hang, ilyen sugár: pompás kis kötete kedves oázis.

A borítékkal együtt 15 igazán művészi és kicsínységük mellett is monumentális fekete-fehér képcske sorakozik elénk. Ajánlásul egy szegedkörnyéki népi ének szolgál, melyet a Havi Boldogasszony tiszteletére énekelnek a bucsusok. És ez az ének is szövi alá Buday egyéni élményét s vízióit.

Forgatván a kis könyvecskét, eszembe jut egy régi kritika, amit egy barátom írt Budaynak hetedik-es-kori első kiállításáról:

„Buday grafikus, mégpedig nem a vonalak, hanem a foltok grafikusa. Modern abban az értelemben, hogy a tartalomnak primérjelentőséget tulajdonít a formával szemben, azaz a tartalmat sohasem módosítja a formához, de a formát nem egyszer teljesen összetöri a tartalom eleven erővel való megjelenéséért. Ez a tartalom pedig ő maga mindig.”

És ez ma is mind igazság, mert ezekben Budaynak alaplénye van megmondva. Mint grafikus a fehér-feketének virtuóza (3, 11, 12, 13.) A tartalom ma is önkényes a forma felett (5, 6.). Monumentálitása szinte rabul ejtő különösen a tömegjelenéseknél (címlap, 4, 12) de egyéb képein is (7, 8, 10). De költő is Buday, nemcsak grafikus, 3, 8, 11 képein elemi erővel fog meg a poézis. És ezt a poézist teljesíti, illetve célba tereli mély szociális érzéke. Talán ez állította meg az ajánlásnál is, amelynek sajjó végso-

raiban a szegények könnyei, özvegyek, árvák jajjai keresnek megnyugvást. Ez a hang csak a poeta szívet üti meg és a grafikus e poeta lelkiség révén válik művésszé. Buday György pedig művész.

Könyve is egész s egyes képeit csupán mondandóim illusztrálására emeltem ki. Valójában mindenikben ott van ő, ha valamely vonása egyik-másik képben erősebben ötlék is fel. Csupán egy dolog van (és ez nem csak ezzel a könyvvel kapcsolatban) ami benne kérdéssé alakul: szükséges-e, s ha igen miért szükséges, hogy a kifejezést megkönnyítő stílizálás az esztétikum rovására történjék?

Ez azonban csak egyéni kérdés, amit itt vettem fel. A Buday könyvét pedig zárjuk a szívkébe.

A könyvből csak 100 számot t példány készült a Szegedi Fialok Művészeti Kollégiumának (Tisza Lajos-körút 37.) kiadásában.

Mint az 1931. évi „legszebb magyar könyvet“ a Magyar Bibliophil Társaság — két más munkával együtt — ki is tün-tette.

Debreceni László.

Daróczi Lajos: Gyepfőrés. (Regény. Oradea, 1932. 100. o.)

Az írója egy ideig Kolozsvárt volt theologus. Most váradi újságíró. Fia-tal ember. Első regénye nagyobb figyelmet érdemel, mint amekkorában részeseitették.

Egységes képét adja a hosszas évek közepe kolozsvári diákéletének. A ki-alakulatlan tapogatózó diákélet rajza. Előttünk áll a szervezetlen, magára maradt ifjúság, amelynek mindenik tagja külön vérzik el. A régi bűnös város nem ad kenyeret az új fiatalságnak. A falu nyomora magába kapcsolja s megmenti a fiatalságot. Fekete kenyerét, szegénységét megosztja az élet bátor új katonáival. A szegénységben összeforvva megmenekülnek.

Tiszta, nemes gondolkodás, nagy jóta-karás lüktet a könyv soraiban. Stí-lusa még nem eléggé felszabadult, nem mindenütt tapad klasszikusan a tartalomhoz.

Örömmel könyvelljük el Daróczi diák regényét. Újabb írásra ösztönözzük.

Nagy E. István

Az Erdélyi Fialok halottja. Fél éve állott az ifjúság szolgálatába, mint a marosvásárhelyi ref. kollegium tanára. Körünkben négy évet tanult, theológiát, történelmet és földrajzot. Minden értékes ifjúsági megmozdulásban részt vett. A nyáron nagyon alapos falutannmányozást és falunevelő munkát végzett. Diákjaiból kis csapatot szervezett maga köré. Mint tanár, bátor ember volt, az ifjúság barátjává mert lenni. Nevelte a fiukat. Román történelmet és földrajzot tanított, két bibliakört vezetett. Esténként a gyengébb fiuktól a leckét kikérdezte. Szobájába állandóan jöttek a fiuk. Minden dolguknak utána nézett. Diákjai valóban megsiratták. Tüszös mandulagyulladásból kifejlődött vérmérgezésével és csontvelögennyesedésével majdnem három hónapig szenvedett emberfeletti kinokat. Március 11-én meghalt. Temetésén a kolozsvári főiskolásokat és lapunkat András Gusztáv tanárjelölt képviselte. Temetésén szokatlanul nagy részvét nyilvánult meg. Diákjai megsiratták. A tőből kicsavart fiatal fa helyére ki lép?

A bukaresti magyar diáknap

A folyó évi február 28-án lezajlott diáknapunk korántsem hozta meg a várt eredményt. A bukaresti magyar társadalom napnál világosabban bebizonyította, hogy egyáltalán nem érdeklik őt a mi súlyos problémáink. Diáknapunk tervezésénél azt a célt tartottuk szemelőtt, hogy azon minden aktuális kérdésünket, helyüket minden kritikával szemben megálló előadások keretében feltárjuk s azokat a nagy közönség részvételével megvitassuk. Ezek a megbeszélések alkották volna diáknapunk gerincét. Azonban ez alkalommal is a bukaresti magyar közönség oly sokszor sikertelenül ostromolt közönyvével találtuk szembe magunkat, dacára az előzetes, legszélesebbkörű propagandának.

Amíg eddig megrendezett kulturáldélutánjaink meglehetősen szép látogatottságnak örvendtek, addig a diáknapunk délelőtti megbeszélésén összesen két polgár, a délutánin pedig, kiegészítve néhány hírlapíróval, ugyanez a hatalmas közönség vett részt.

A diáknap befejező akkordjának szánt dalestünk „siker” dolgában messze tulzárnyalta a megbeszéléseinket.

A délelőtti megbeszélés tárgyát a következő kérdések alkották: 1. A magyar főiskolai hallgatók jelenlegi helyzete. 2. Az önértékelés. 3. Az elhelyezkedés problémája.

Rákossy István elnök megnyitója után Kiss Dezső ismertette a bukaresti magyar főiskolások jelenlegi helyzetét.

Előadásában kifejtette, hogy a bukaresti diákságot, amely arra volna hivatva, hogy a főváros hatalmas tömeget magába fogláló magyarságát, — melyből fokozatosan, de állandóan tekintélyes csoportok tűnnek el az idegen környezet asszimiláló hatása alatt, de amely újabb és újabb magyar tömegek beöbönlése által nemcsak pótlódik, hanem állandóan szaporodik is, ezt a magyarságot valamiképpen összehozza, öntudatosításának hatalmas munkájában részt vegyen, továbbá, hogy a már valamennyire összekovácsozott magyar társadalom között közmvélelődesi tevékenységet fejtsen ki, ebben a fenséges, szép hivatásában egyszerű anyagi gondok gátolják meg. Amíg a bukaresti magyar diákság zömének a mindennapi kenyérről kell gondoskodnia, addig nem is gondolhat

Megértő apák. Az apák és fiak közt itt-ott megjelenő ellentétektől eltérően, a Székelyek Kolozsvári Társasága vezetősége mindig a legteljesebb megértést tanúsította az ifjúsággal szemben. Ennek lehet tulajdonítani, hogy a már három éve nagyobb számban belépett főiskolai hallgatók és az öregek közt nemcsak, hogy soha semmi nézeteltérés, vagy egyenetlenkedés nem volt, hanem mindig a legteljesebb kölcsönös megértés és szeretet uralkodott.

Ebben a jelben zajlott le a Társaság március 28-i tisztújító közgyűlése is. A Társaság Főiskolások Tagozata évi jelentését

Jancsó Béla tagozati elnök a legteljesebb elismerés, megértés és helyeslés közepette olvasta fel.

A közgyűlés hosszas tapssal fogadta el a jelentést.

Majd dr. Kiss Elek professzor hosszasan és a legteljesebb elismeréssel foglalkozott az Főiskolai Tagozat jelentésével és saját tapasztalatai alapján mutatta ki, hogy még alig pár éves ifjúsági munka máris milyen nagyhatalmassal volt Erdély kulturális és társadalmi életére.

Megértik az ifjúságot, mert világosan látnak és szürkülő fejjel is fiatal lelkek maradnak.

László Ferenc

kulturmunka végzésére. Hasonló okok miatt bukott el a más nemzetiségű főiskolásokkal való együttműködés terve is. Eddigi tevékenységünk a magyar irodalom és művészetek ismertetésére szánt kulturdélutánjaink, vitacstélyeink, továbbá teaestélyeink és az évenként megismétlődő reprezentatív jellegű báljaink megrendezésében merült ki.

Kiss Dezso előadása után Mikó Imre kolozsvári kiküldött tolmácsolta a kolozsvári diákegyesületek üdvözlését, majd ismertette az ottani magyar főiskolások több egyesület keretein belül kifejtett — a közművelődési propaganda és az önművelődés szolgálatában álló — tevékenységét és egyesületi törekvéseit, melyeknek végső célja az-összes romániai magyar diákság közös frontba való hozása.

A megbeszélés következő pontjaként az önszegélyezés állandóan felszinen tartott, súlyos kérdése szerepelt.

Serester Zoltán előadó rámutatott arra, hogy az egyre jobban szegényedő erdélyi magyar társadalomtól hovatovább mind kevesebb és kevesebb segítséget várhatunk, ezért a jövőben gondoskodnunk kell valamiképp saját magunk segélyezéséről, hogy ezt a — jelenleg kizárólagosan az erdélyi magyarságon nyugvó — terhet legalább megkönnyítsük. Az önszegélyezés több módját sorakoztatja fel. A kérdés részleges megoldását egy diákbárátgyesület létesítésében, továbbá az Erdélyből nyers termékek alakjában kapott segély felhasználására felállítandó önálló diákmenza megvalósításában látja.

A délelőtti programjának befejezéseként Mikó Imre az elhelyezkedés problémájáról tartott előadást. A magyar intellektuelek elhelyezkedésénél fennálló nehézségek okát a társadalmi és politikai autonómia hiányában látja, melynek megvalósítása nélkül a magyar tömegek a magyar intellektueleket eltartani nem tudják. E cél elérése érdekében első lépésként egy pályaválasztást tanácsadó felállítást tartja szükségesnek, mely olyan pályákra irányítana az egyetemre tóduló magyar ifjúságot, mely tereken a magyar társadalom felvevő képessége még nincs kiaknázva.

A délutáni programot szabadelbádások töltötték ki, Rákossy István előző megnyitójában rámutat azokra a körülményekre, melyek arra készítették bennünket, hogy diáknapunkat megrendezzük, továbbá megjelölte az irányt, melyben a bukaresti diákság társadalmi munkásságának haladnia kell. Utána Dócsy Zoltán ismertette a romániai magyar diákság történetét, párhuzamosan mutatva be a kolozsváriak és bukarestiek mozgalmait. Majd Nagy Sándor ref. lelkes „Képek a bukaresti magyarság életéből” című előadása következett. Szemeink előtt pergett le általa a regáti magyarok gyakrabban szomorú, mint vidám történetének filmje.

A diáknapot befejező Magyar Dalestet Kányádi Béla ref. lelkes, diákhononunk gondnoka nyitotta meg. Majd a kolozsvári dalosversenyen sikeresen szerepelt Bukaresti Magyar Dalkör énekelte Ország: „Oróktűz” című dalművét, ráadásként egy népdalegyveleggel kedveskedve a szépszámu közönségnek. Wieniawski: Concerto Op. 22. művet művészi tökélyvel adta elő hegedűn Lukács László, zongorán kísért Benedek Kálmán, majd Serester Zoltán szavalta Russ: „A magyar dal” című költeményt, végül dr. Inczédi Joksmán Ödön énekelte magyar dalokat, aki erdélyszerte ismert kedves interpretálásával tette fedhetetlenné az estét.

Diáknapunk délelőtti és délutáni része a ref. elemi iskola dísztermében folyt le, melyeken részt vettek dr. Inczédi Joksmán Ödön az OMP ügyvezető alelnöke és dr. Willer József országgyűlési képviselő is.

A magyar Dalestet az Eintracht termelében rendezték meg.

Bukarest, 1932. április 5.

Szász Kálmán.

Észrevételek a diákbállal kapcsolatban. Az idei diákbál a szokásos erkölcsös siker mellett zajlott le. Az anyagi sikeren a gazdasági válság hatása érzett, de azért megfelelt a várakozásainknak.

A véd őki adományokkal kapcsolatban néhány érdekes megfigyelést tettünk. Az adakozók között sok a szeré-

nyebb sorsú ember, különösen tanár. Ezuton is köszönjük nekik, hogy magyarságukért nem csak szavakat tudnak áldozni. Ha a szabad pályákon levők is olyan arányban adakoztak volna, mint ők, milyen szép összeg gyűlt volna össze. Mint érdekes esetet említem meg, hogy egy ur (amint halottuk) „a megye leggazdagabb embe-

re“), a védnöki felkérésre azt válaszolta, hogy súlyos anyagi helyzetére való tekintettel nem fogadhatja el a védnökséget. (A „nem“ szót nagy betűkkel írta és aláhúzta.) A jövőben jó volna minden városban egy diákot felhatalmazni arra, hogy a karácsonyi vakáción a kisebb adományokat gyűjtse össze, ugyanis sokan azért nem adnak semmit, mert csak kis összeget tudnának áldozni, amit nem tartanak érdemesnek postára tenni.

Külön kiemelendő két fiatal tavaly végzett gyógyszerész és egy akvári felső keresk. iskola magyar tagozatát a közelmúltban végzett ifju, akik anélkül, hogy védnököknek felkértük volna szép összeggel igyekeztek segíteni az egyetem padjain ülő társaikon. Nevüket nem írom ide, mert erre nincs felhatalmazásom, de azt hiszem nem tudom mindnyájunk köszönetét és elismerését jobban kifejezni, mint azzal a kívánsággal, hogy bárcaak példaadásnak tekintené cselekedetüket minden mai erdélyi magyar ifju és tanulna megkölni, hogy ezer gúffogó, magyarkodó szónál többet ér egy áldozatos cselekedet. Ők már megértették azt, hogy kevesebbet beszélő öntudatosabb tettekrebb magyarokká kell lennünk.

F. G.

Végzett társaink. Kovács Kálmán kitüntetéssel (distincție) tette le a licența vizsgát a term. tudomány fakultás matematikai szakján. Ezt a minősítést tudomásunk szerint magyar ifju eddig még nem érte el, mások is csak nagyon ritkán. A teljesítmény értékét emeli az, hogy a tehetséges és kiváló szorgalmu társunk csak most van életének 21.-ik évében. — Karda Csabát április 2-án avatták a jogtudományok doktorává.

DoktorÉlyi Róm. Kath. Népszövetség Egyetemi és Főiskolai Szakosztálya a Husvét előtti időkben szép munkát mutat fel. A Belső Erdélyi Kuria gyűlésén Bács Albert adott elő, Ady költészetének gyökereit kereste a magyar irodalomban. A vita folytán érdekes hozzászólásokban domborodott elő Adynak különösen a régi sajtásokkal való kapcsolata. A Határ vidék Kurtyában Baumgarten Sándor estekezett a katolicizmus internacionális jellegéről. Frits László dr. ismertette a kulturzóna problémáit s Demeter Béla tárt fel sok új dolgot a világnézetek falusi hatását illetőleg. A szakosztály ugyancsak ebben az időben vltáestéket rendezett, amelyek alkalmával az ifju-

sági előadók a világnézetek eredőtt keresték. Hesske Béla: a modern ember világnézetének visszatérőződése a modern költészetben, Vencsel József: a falu világnézetének meghatározói, Bács Albert: az individualizmus, Demeter János: az osztályharc és világnézet-tárgykörökkel foglalkoztak. Az előadásokat követő egyórás megbeszéléseken sok kérdés tisztázódott a hallgatóság előtt.

Az I. K. E. virágvasárnapi konferenciája március 20-án zajlott le. A délelőtti megbeszélést négy csoportban Dr. Kiss Erzsébet, Dr. Tavaszi Sándor, Bizó Sándor és László Dezső vezették az „Uj emberről.“ A beszélgetés a világháboru előtti időből itt maradt régi nemzedékről, a megváltozott idők és követelmények kényszere alatt kiformalódott kapkodó, nyugtalan de sokban egy igazibb jövő csiráit magába hordozó modern emberről, az egymással látszólag szemben álló, de sokban közös alapon küzdő igazibb, szinte elérhetetlen célokért harcoló szociális és keresztény ember körül forgott. Az érdeklődésben meglátszott, hogy a résztvevők aggódó kereséssel fordulnak afelé az embertípus felé, amely minden idők és társadalmi formák közepette hordozója tud lenni az örök emberi értékeknek.

Délután az „Egyház szociális programja“ címmel Dr. Imre Lajos tartott megbeszéléssel egybekötött előadást. Az előadás és a hozzászólások felvetették ismét az ifjuság körében oly sokat vitatott kérdést, hogy az egyházaknak mily álláspontot kell képviselniük a szociális kérdés megoldásával szemben, hogy igazi küldetésükön csorba ne essék, s hogy a mai időkben s követelmények közepette határozott életparancs-e számukra e kérdés oly irányban való megoldása, amely esetleg nem is tartozik szorosan hivatásukhoz?

László Dezső vetítettkepes előadása „a szociális munka és a belmítség“ címmel s kedves szeretetvendégség zárta be a konferenciát, melyen körülbelül 100 — egyetemi és főiskolai hallgató és hallgató vett részt.

A Székelyek Kolozsvári Társasága Főisko és Tagozatának választmánya március 14-én a három megüresedett választmányi tagsági helyre Bács Albert, Kovács Domokos és Vargha Árpád főiskolai hallgatókat választotta meg. Március 21-én rendkívüli közgyűlést tartott a Tagozat, amikor a Társaság

választmányába jelölendő ifjusági képviselőket választották meg. A társasági alelnökségre Jancsó Béla helyett, aki az egyetemi tanulmányaink előhaladottsága miatt tovább nem vállalhatta e tisztséget, László Ferenc jogszigorlót, a két választmányi tagságra Fogarasi G. jogszigorlót és Sőkösöd P. unít. theol. választották meg Antal Gusztáv és László F. helyett. A Társaság március 28-iki közgyűlésén meg is választotta a Tagozat képviselőit. A Tagozat 1931—32. évi működéséről Jancsó Béla tagozati elnök számolt be. A beszámolót a közgyűlés nagy elismeréssel vette tudomásul. Dr. Kiss Elek unít. theologus tanár szívből jövő szeretetteljes szavakkal adózott a Tagozatnak és elnökének Jancsó Bélának munkásságáért, amit a közgyűlés hosszas tapsal helyeselt.

A Tagozat közgazdasági és társadalom tudományi szemináriumának keretében legutóbbi beszámolóim óta 3 előadás volt. Dr. Diamant Izsó vezérigazgató „A krízisről” tartott magas színvonalú, egyetemi katedrára illő előadást. Dr. Böszörményi Sándor az Ugir titkára „Románia gazdasági képét” változta fel statisztikai adatok felhasználásával Dr. Lakatos Imre „Gazdaságpolitikai világl problémák” c. előadásában a mának szomorú gazdasági képét tárta a hallgatóság elé s ismertette a válság enyhítésére irányuló gazdaság-politikai törekvéseket. Még egy

előadás van hátra: Dr. Sziggyártó G. „Erdély gazdasági helyzete.

A Székelyek K. T. Főiskolai Tag, Főiskolai-hallgatóndó csoportja megalakult és előadás sorozatát megkezdte. A csoport megszervezésének érdeme Gyarmathy Piroška tan. jelöltőné és a kezdeményező bizottság másik négy tagjé: Müller Ilona, Lokody G., Forró K. és Kiss O. Március 23-án a csoport megválasztotta vezetőségét: Bedó I., Forró K., Kiss O. és Szász K. főiskolai hallgatóndók személyeiben, a Tagozat választmányába pedig Gyarmathy P.-t küldték ki. A Tagozatot Fogarasy G. képviseli a Csoportnál a választmány március 14-iki határozata értelmében.

Az eddig megtartott előadások: Kós Karoly: „Népművészet és háziipar” Kós Karoly: „A háziipar erdélyi lehetőségei” gr. Bethlen Mária „A háziipar falusi és városi megszervezése”; Fogarasi G. „A nők jogainak szabályozása Romániában.” Az előadás sorozat még folyik.

A „Székelyek Kolozsvári Társasága Leány-szakosztálya” nívós műsoros estélyt rendez április 16-án a róm. kath. főgimnázium dísztermében 9 órai kezdettel. A műsoron szerepelnek: S. Kouba Paula, Mihályffy Irén, Útő Mária, Lőrinczi Sári, magyar konzerv. tanárnők, Nyirő József író, Füzessy Irén, Szigethy Béla. Előadás után tánc a társaság helyiségeiben,

AZ ERDÉLYI FIATALOK HIREI

Az Erdélyi Fiatalok Székelyudvarhelyen. Április hó 4-én a Hargita Turista és Téli sport szakosztálya által rendezett Székely-est keretében az Erdélyi Fiatalok újra megjelenhetett Székelyudvarhely nagyszámú közönsége előtt hatalmas sikerrel. Az Erdélyi Fiatalok részéről Vajda Ferenc számolt be röviden és világosan a falumunkáról és Váró György az ifjuság aktuális problémáiról. A műsor többi számai is az erdélyi haladó magyar ifjuság meglátásai nyomán eredeti székely megnyilvánulásokban gyönyörködtek a közönséget és a falu értékeit szándékoztak bemutatni a városiaknak, hogy ezzel is közelebb hozták őket egymáshoz. Kedvesen adtak elő székely dalokat és balladákat B. Sályom Edit, Ferenczy Bőske, Sz. Hor-

váth Lajos és Kánya Jancsi, nem szabad megfeledkeznünk azonban a Székely Dalegylet szép teljesítményéről sem. A daliás székely legények által bemutatott csúrdöngölő és verbunkos egyenesen elkápráztatta a közönséget. A Révay György által megzenésített kedves kis darab osztatlan tetszésnek örvendett. Az estély kimagasló száma volt Haas Ressel koll. tanár vetített képes és élő modeles előadása a székely női ruháról, mely után azt hiszem mindenki az az elhatározás érelődött meg, hogy minél hamarabb egy székely szabású ruhát készítsen magának. Mindazoknak, akik az estély ren-

Felelősszerkesztő és kiadó:
DR. JÁNOS GÁSPÁR.

dezésében tevékenyen részt vettek és elsősorban az ifjúságot mélyen megérettő Haáz Rezsőnek ezuton is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Az „Erdélyi Fiatalok“ lugosi esélye. Lapunk Lugoson április 3-án az ottani Magyar Párt Kulturális Szakosztálya által rendezett irodalmi délután keretében mutatkozott be. A semmi fáradságot nem kímélő rendkívüli áldozatkészséggel előkészített ünnepély megrendezéséért elsősorban *Szombati Szabó István*, író, lugosi református lelkészről illeti a köszönet, melyet ez alkalommal sem mulasztunk el hálánk és ragaszkodásunkkal együtt kifejezni. A magasnívójú műsoron *Dr. Jakabffy Elemér* képviselő az ifjúság mai generációs helyzetéről beszélt, nagy hozzáértéssel és melegséggel fejtve ki az apák és fiak gondolkozási különbségének okait. *Szombati Szabó István* néger költők versfordításával, *Markovits Rodlon* a „Szibériai garnizon“ szerzője pedig a volt magyar hadifoglyok szibériai helyzetéről szóló előadásával szerepeltek.

Lapunk főmunkatársai közül *Bíró Sándor* a lap programját, az erdélyi magyar ifjúság életéhez való viszonyát ismertette; *Demeter Béla* a falumunkáról beszélt, míg *B. Bányay László* verseiből olvasott fel. Helyi szereplők énekszámokkal tették változatossá a műsort, melynek minden számát *Szombati Szabó István* konferálta be a szépszámu közönségnek. Ugy *Jakabffy dr.* mint *Szombati Szabó* rendkívüli elismeréssel nyilatkoztak az „Erdélyi Fiatalok“-ról, annak programjáról és képviselőinek munkájáról.

Az Erdélyi Fiatalok művészeti előadásai április hó második felében kezdődnek meg. A magyar művészet problémáját tárgyalni hivatott sorozat két előadásán az irány egyik uttörője és legkiválóbb képviselője: *Kós Károly* fogja ismertetni a XIX. század művészeti irányait és a magyar művészeti irány kibontakozását, továbbá jelen és jövő lehetőségeit az új anyagok problémái között, *Debreceni László* viszont ez irány történeti ismertetését adja. E hiányt pótló előadás-sorozatra különösen szép művész, de minden magyar főiskolás testvérünk figyelmét felhívjuk. Az előadások pontos dátumát a napilapok útján idejében közölni fogjuk.

A SZERKESZTŐSÉG HIREI

Lapunk következő, szintén kettős száma (falu szám) május hónapban jelenik meg. Jelen számunkból anyagtorlódás miatt kimaradt *Tonk Emil* cikke az unitárius ifjúság szociális állásfoglalásáról és *Bács Albert* cikke a világnézetéről. — „Ujra kísért Középeurópa“ cikkünk szerzője: *Rohonyi Vilmos*. — *Szőcs Mihály tanár Késztővársárhely*. Szives felvilágosítását kérjük az elvi okokra nézve.

POSTÁN ÉRKEZETT ELŐFIZETÉSEK NYUGTÁZASA 1932. ÁPR. 4-IG

Gr. Bethlen Ödönné, Kováts Pál, Szöcs Mihály, Pál Ferenc és Döme Bálint 200—200, Laczka József 250, András László, Kócs Ferenc Kőr, Pálfi Antal, Vitális Sándor 100—100 Lei. Dr. Szabadi Béla 10 P. Horváth András (Kolozsvár) 120, Adorján Margit 140, Vánszer Géza 80, Urbán Andor és Kerestely József 150 Lei.

ELŐFIZETŐINKET kérjük, hogy előfizetési díjukat előre sziveskedjenek beküldeni, mert ezáltal lapunk kiadását könnyítik meg. A hátrálékos előfizetési díjak részletben is törleszthetők. Mindenkit kérünk, aki érzi lapunk fontosságát, hogy terjessze ismerősei körében. Aki tíz új előfizetőt gyűjt és az előfizetési díjat előre beküldi, ingyen kapja lapunkat, mindaddig míg az illetők lapunk előfizetői.

A napokban hagyta el a sajtót az *Erdélyi Fiatalok Falu Füzetei* 3-ik száma.

Demeter Béla: Az erdélyi falu és a szellemi áramlatok. 36 oldal. Ára 15 Lei. Kiadóhivatalunkban 10 Lei.

Május-június hóban jelenik meg *Mikó Imre* nagyszabásu tanulmánya

a falu és nemzetiségi kérdésről

Ára előzetes beküldés esetén 15 Lei. Bolti ára jóval magasabb lesz